Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Jakub Rada

Srovnání volebních systémů v ČR, na Slovensku a v Polsku

Diplomová práce

Olomouc 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Srovnání volebních systémů v ČR, na Slovensku a v Polsku vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Karviné dne 24. března 2016 .....

Jakub Rada

Poděkování

Na tomto místě bych velmi rád poděkoval vedoucímu mé diplomové práce panu JUDr. Jaroslavu Sovinskému, Ph.D. za poskytování cenných rad, ochotu a odborné vedení mé práce.

Obsah

Úvod **5**

1 Volby a volební systémy v obecném pohledu **7**

1.1 Pojem, význam a funkce voleb 7

1.2 Volební systém 8

1.2.1 Většinový volební systém 8

1.2.2 Proporcionální (poměrný) volební systém 9

1.2.3 Volební obvod 10

1.2.4 Počet skrutinií 10

1.2.5 Uzavírací klauzule 11

1.2.6 Volební formule a kvóty 12

1.2.7 Volební dělitelé 16

2 Vyhlášení voleb **20**

2.1 Vyhlášení voleb a stanovení termínu jejich konání 20

2.2 Volební obvody 23

3 Registrace kandidátů **28**

3.1 Kandidátní listina 28

3.2 Samotná registrace kandidátů 32

4 Volební akt **38**

4.1 Úprava hlasovacího lístku 38

4.2 Způsob hlasování 40

4.3 Korespondenční hlasování 47

4.4 Uzavírací klauzule 53

5 Přepočet hlasů na mandáty a vyhlašování výsledku **58**

5.1 Skrutinium 58

5.2 Vyhlašování výsledku voleb 60

Závěr **66**

Seznam použitých zdrojů **69**

Abstrakt **74**

Klíčová slova **76**

Úvod

Volby jsou v demokratických společnostech nejčastějším způsobem ustanovování zástupců občanů do funkce, za účelem správy a řízení obce, kraje, země, či Evropské unie. Je ale otázkou, do jaké míry odráží daný volební systém vůli voličů. Přenáší však volební systém vůli voličů nezkresleně?

Právě proto jsem si jako své téma diplomové práce zvolil srovnání volebních systémů v ČR, na Slovensku a v Polsku.

Cílem mé práce je porovnat volební systémy do parlamentu ve vybraných zemích, analyzovat jednotlivé instituty voleb, případně získat inspiraci pro zdokonalení úpravy volebního systému ČR de lege ferenda.

Stalo se tak, protože volby se dotýkají každého z nás, v poslední době možná až příliš často. Parlamentní republiky, které jsem vybral pro srovnání, jsou členy jak EU, tak uskupení Visegrádské skupiny, mají společnou historii a kulturu. Jelikož se občas v ČR objevují tendence upravovat, či měnit volební systém, chtěl bych proto zkoumat a srovnat, jak volby do zákonodárného sboru řeší naši nejbližší sousedé a v čem by se ČR mohla inspirovat při zdokonalování a případných dalších změnách ve svém volebním systému.

Z důvodu značné rozsáhlosti problematiky a na základě konzultace s vedoucím práce se u vícekomorových parlamentů zaměřím pouze na proporcionální volební systémy. Nebudu se tedy zabývat porovnáním komor parlamentu, které jsou ustanovovány na základě většinového systému.

Diplomovou práci je možné rozdělit pomyslně do dvou hlavních celků. První celek rovnající se první kapitole se bude zabývat obecnými otázkami voleb, společnými pro všechny zkoumané státy. Druhý celek o rozsahu druhé až páté kapitoly se bude zabývat volebním procesem a jeho fázemi. Zde již budu průběžně porovnávat, analyzovat a zkoumat konkrétní úpravy jednotlivých států.

V první kapitole vysvětlím pojem voleb, význam a funkci voleb, základní pojmy a instituty volebních systémů, společné pro všechny mnou zkoumané volební systémy, které jsou nezbytné pro uvedení do problematiky, jako je např. volební dělitel, volební obvod, volební formule, uzavírací klauzule a další. Jak jsou definovány volby, k čemu slouží a jaké jsou základní pojmy a instituty týkající se voleb?

V druhé kapitole započnu zkoumání fází samotného volebního procesu, jak probíhají volby v jednotlivých státech. Budu se zabývat otázkou vyhlašování voleb, tedy v jakém předstihu, jakým způsobem, kým jsou volby vyhlašovány a v jakém časovém rozmezí se uskutečňuje

hlasování. Dále v této kapitole budu zkoumat volební obvody, jejich velikost a vlastnosti. Kdo vyhlašuje volby a jak jsou v dané zemi upraveny volební obvody?

Ve třetí kapitole budu analyzovat registraci kandidátů v jednotlivých zemích, budu se zde zabývat kandidátní listinou. Jaké požadavky jsou v jednotlivých zemích kladeny na kandidátní listiny? Jakým způsobem jsou registrováni kandidáti?

Ve čtvrté kapitole se budu zabývat možnostmi úpravy hlasovacímu lístku, samotným způsobem hlasování. Budu analyzovat možnosti, jaké možnosti voliči dává úprava, pokud nechce, nebo se nemůže dostavit do volební místnosti. Rozeberu také důležitou součást volebního systému, kterou je uzavírací klauzule. Jakými způsoby může volič vykonávat volební právo? Je připuštěno hlasování na dálku? Jak je upravena uzavírací klauzule v těchto státech?

V poslední kapitole budou zkoumat skrutinium - mechanismus přepočtu hlasů na mandáty a také vyhlašování výsledku. Jaká formule je využívána pro přepočet hlasů na mandáty? Jaký další význam mají pro politickou stranu hlasy voličů?

Při zpracování práce budu využívat metody komparace (zejména institucionální komparaci, okrajově komparaci časovou), analýzy a syntézy.

Co se týče zdrojů, tak budu vycházet zejména z textů ústav a volebních zákonů jednotlivých zemí, také z internetových zdrojů a judikatury. Dále budu vycházet z monografií, či sborníků autorů, jakými jsou např. Tomáš Lebeda, Michal Kubát, prof. Vladimír Klokočka, Miroslav Novák, Roman Chytilek a další.

Ve své práci chci odpovědět na hlavní výzkumnou otázku, v čem jsou jednotlivé volební systémy shodné a v čem se liší? Má hypotéza spočívá v tom, že vzhledem k blízkosti a příbuznosti zemí se volební systémy nebudou příliš odlišovat.

1 Volby a volební systémy v obecném pohledu

V této kapitole se zaměřím na obecnou problematiku voleb, vysvětlím zde základní pojmy a instituty voleb, nezbytné pro pochopení dané problematiky, jakými jsou například volební systém, volební dělitel, volební obvod, formule, či uzavírací klauzule. Tato část je společná pro všechny mnou později zkoumané volební systémy a později z ní budu vycházet.

1.1 Pojem, význam a funkce voleb

Volby mají mnoho různých definic, dle mého názoru výstižnou definici uvádí na počátku své publikace Roman Chytilek: *„Volby představují jeden ze způsobů výběru osob, jež na základě volbami získaného mandátu rozhodují o dalším vývoji teritoria, na kterém se hlasování konalo (ať již se jedná o obec, region, stát atd.).*"[1] Chytilek podřazuje pod tento pojem volební právo a volební systém. Volební právo dle něho uvádí, zjednodušeně řečeno, kdo může volit a jak bude volit, volební systém zato určuje, jak se vůle toho kterého voliče promítne do konkrétního zastupitelského orgánu.[2]

Samozřejmě je správně uvedeno, že volba je pouze jednou z možností výběru jednotlivce, protože existuje mnoho jiných možností: uzurpací, ustavení rodem (v případě tradičních monarchií u horních komor parlamentu, či hlavy státu), ustavení ex offo (tzv. virilní členové (např. získání vysoké církevní funkce automaticky může vést k členství v horní komoře parlamentu), jmenováním (král může jmenovat členy horní komory), dosazení pomocí konkurzu (místo určité osoby bude rozhodovat pro ten účel vytvořená komise). Také jsou možné i další způsoby, i když méně využívané, jako je aklamace (jasný projev vůle, ale nejedná se o hlasování), kooptace (doplnění uvolněných míst ve sboru, kdy o doplnění rozhodují sami členové), plebiscit (zde je určitá možnost a obvykle se hlasuje pro, či proti, např. u prezidentských voleb v Rakousku, v případě jednoho kandidáta) a losování (v dnešní době případě naprosté rovnosti hlasů dvou kandidátů).[3]

Co se týče významu a funkce voleb v moderní ústavnosti, je důležité zmínit skutečnost, že občané účastnící se voleb mají pouze nepřímý vliv na další chod zákonodárného sboru. Volení zástupci občanů totiž nejsou závislí na instrukcích svých voličů, tedy mají reprezentativní mandát, nikoli imperativní. Volby tedy nepůsobí přímo na politiku státu, nicméně ji mohou ovlivnit. Jedny z nejvýznamnějších funkcí voleb tedy jsou:

a) udělení legitimity té které politické straně, aby mohla vládnout, nebo působit v zákonodárném sboru třeba jako opozice,

b) proces, který může klidně vyřešit konflikt týkající se politiky ve společnosti,

---

[1] CHYTILEK, Roman et al. *Volební systémy.* Vyd. 4., V Portálu 1. Praha: Portál, 2009, s.13.
[2] Tamtéž.
[3] CHYTILEK, Roman et al. *Volební systémy.* Vyd. 4., V Portálu 1. Praha: Portál, 2009, s. 14-15.

c) kontrola politické moci, aby nebyla trvalá, tedy známý princip vlády na čas,
d) zapojení občanů do účasti na veřejném životě za účelem prosazení určitých ideálů.[4]

1.2 Volební systém

Lebeda volební systémy popisuje výstižně takto: „*pravidla a mechanismy, pomocí nichž se ve volbách na základě počtu hlasů rozdělují mandáty mezi politické strany či jednotlivé kandidáty.*“[5] Na použití příslušného volebního systému také bude záležet, zdali se budou spolu utkávat politické strany, prostřednictvím kandidátních listin s několika desítkami kandidátů, nebo jen několik jednotlivců mezi sebou, ať už nezávislých, či s podporou politické strany. V každém výše uvedeném případě se použije tedy z logiky věci odlišný volební systém. Existuje světově mnoho různých volebních systémů a nespočet variací. Základní jsou ale dva - poměrný a většinový volební systém.[6] Chytilek třeba k těmto dvěma základním systémům přidává ještě dva další systémy: semiproporční a smíšené.[7] Ve stručnosti představím většinový systém, které nebude hlavním předmětem mého zkoumání a poté se zaměřím na poměrný systém, jelikož ve své práci budu porovnávat poměrné volební systémy komor parlamentů vybraných států.

1.2.1 Většinový volební systém

Tento volební systém je určen pro obvody, kdy mandát vzešlý z tohoto obvodu může obdržet pouze jeden kandidát (v případě jednomandátového volebního obvodu), nebo jedna kandidátní listina (ve vícemandátovém volebním obvodu).[8] Tento systém se opět člení do několika dalších skupin. V případě jednomandátových obvodů existují různé podíly hlasů pro vítězství kandidáta - relativní většina, relativní kvalifikovaná většina (určuje pevně procentní hranici, kterou musí kandidát pro vítězství obdržet, je však nižší, než je 50%), pak absolutní většina (více než 50%) a absolutní kvalifikovaná většina (zde je určena pevně procentní hranice na více než 50%). V případě, že kandidátovi nestačí relativní většina v jediném kole, je nutno např. přidat další kola, nebo použít níže uvedené metody.

---

[4]KLOKOČKA, Vladimír. *Ústavní systémy evropských států: (srovnávací studie).* 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2006, s.309-311.
[5] LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s. 20.
[6] Tamtéž, s. 20.
[7] CHYTILEK, Roman et al. *Volební systémy.* Vyd. 4., V Portálu 1. Praha: Portál, 2009, s. 5.
[8] CHYTILEK, Roman et al. *Volební systémy.* Vyd. 4., V Portálu 1. Praha: Portál, 2009, s. 25.

Relativní většinový systém

Použití metody první v cíli způsobí, že zvítězí ten kandidát, který obdrží nejvíce hlasů ze všech a přitom se vůbec nehledí na výši většiny, kterou získal.[9]

Absolutní většinový systém

Dvoukolový systém lze členit na:

a) dvoukolový systém s uzavřeným druhým kolem - zde je třeba pro vítězství získat nadpoloviční většinu hlasů v 1. kole, pokud takový kandidát není, tak se koná druhé kolo, kde jsou pouze dva kandidáti s nejvyšším ziskem hlasů,

b) dvoukolový systém, který spojuje obě většiny (absolutní i relativní) - liší se druhým kolem, kdy zde nepostupují jen dva kandidáti, ale může jich být např. více než 5, nebo méně než 5 (záleží na variantě), vítězí pak ten s nejvyšším počtem hlasů,

c) dvoukolový systém, které má otevřené druhé kolo - v tomto systému se mohou v druhém kole zúčastnit všichni kandidáti.[10]

1.2.2 Proporcionální (poměrný) volební systém

Je vymezen ve vztahu k většinovém systému takto: *„Většinový je ten systém, v němž je zvolen kandidát, který získá většinu (absolutní nebo relativní); poměrný ten, v němž parlamentní reprezentace co možná nejpřesněji zobrazuje rozložení voličských hlasů mezi jednotlivé politické strany."*[11] Hlavním účelem tohoto systému je ustavení sboru, který by měl reflektovat preference voličů a odrážet tímto způsobem jejich politické smýšlení. Zato ve většinovém systému obvykle obdrží v obvodu mandát pouze jeden kandidát.[12]

Např. Sartori tyto systémy od sebe rozděluje jinak, a to na základně přepočtu hlasů, zda je uskutečněn v poměru, nebo ne. Tedy pokud budou mandáty rozděleny mezi jednotlivé strany poměrně, bude se jednat o systém poměrný, pokud všechny mandáty získá jedna strana či osoba, bude se jednat o systém většinový. V případě většinového systému se v každém volebním obvodu se volí jediný zástupce, obvodů je tolik, kolik bude zapotřebí zvolit zástupců, tedy je nemožné, aby se jeden mandát dělil mezi dva kandidáty - vítěze. Nicméně existují výjimky, a to ve formě vícemandátového systému, kde se uplatní většinový systém.[13]

---

[9] CHYTILEK, Roman et al. *Volební systémy*. Vyd. 4., V Portálu 1. Praha: Portál, 2009, s. 26.
[10] Tamtéž, s.28-29.
[11] ANTOŠ, Marek. *Principy voleb v České republice: [doplněno o srovnání se státy Evropské unie]*. Praha: Linde, 2008, s. 82.
[12] Tamtéž.
[13] LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s. 21.

Proporcionální volební systém se také dále člení, další kategorií jsou listinné systémy. Tyto systémy mají v sobě hodně možností, jak nadefinovat jednotlivé parametry tohoto volebního systému. Lze tedy vytvořit spousta druhů listinných poměrných systémů. Tyto systémy se člení v závislosti na tom, zda lze pomocí preferenčních hlasů voličů působit na osobní složení zákonodárného sboru. Rozlišuje se:

a) přísně vázaná listina - zde volič nemůže ovlivnit, který kandidát z příslušné kandidátní listiny bude zvolen,

b) vázáná listina - volič zde má možnost upřednostnit některé kandidáty před jinými a přispět k jejich zvolení,

c) volná listina - zde je možnost vybírat si kandidáty na různých kandidátních listinách zároveň.[14]

Hlavními parametry pro ovlivnění listinných volebních systémů jsou: volební obvod a jeho velikost, formule, uzavírací klauzule a počet a charakter skrutinií. [15] Jedná se zejména o to, jak málo, nebo jak moc budou poměrné systémy proporciální, tedy do jaké míry budou přesně odrážet vůli voličů, nebo jak moc tato vůle bude zkreslená a přizpůsobená ve prospěch určitých stran.

1.2.3 Volební obvod

Velikost obvodů má pravděpodobně největší vliv na daný volební systém. Nejedná se však o rozlohu území, ani zalidněnost daného volebního obvodu, jedná se pouze o to, kolik mandátů zde bude rozdělováno. Obvody se dělí na malé, které mají dva až pět mandátů, pak na střední, přibližně do deseti mandátů a pak na velké, kde se rozděluje více než deset mandátů. S velikostí volebních obvodů se zlepšuje míra proporcionality, tedy téměř zcela budou přidělené mandáty odpovídat vůli voličů při obvodech o velikosti 20 mandátů. Ale když jsou obvody malé, dochází k opačnému jevu, malé strany jsou v nevýhodě, neboť hůře získávají mandát. Politická strana může ve volebním obvodu, který má méně jak čtyři mandáty, obdržet více než polovinu křesel, ačkoli nemá ani polovinu všech obdržených hlasů.[16]

1.2.4 Počet skrutinií

Skrutiniem se rozumí rozdělování mandátů, resp. jejich přepočítávání na mandáty. Jednou z možností, jak přidělovat mandáty je použití jednoho skrutinia, tedy použijeme metodu volebního dělitele. V případě, že použijeme volební kvótu, při níž se aplikuje metoda, která

---

[14] LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s. 34.

[15] LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s. 28.

[16] LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s.63-64.

vytváří zbytky, je nutno použít více skrutinií. Nerozdělené mandáty pak rozdělíme s použitím volební kvóty, metody nejvyššího zbytku, nebo metody nejvyššího průměru. Např. v ČR se dříve využívalo dvou skrutinií, ale v současné době se od r. 2000 používá metoda volebního dělitele. K rozdělení 200 křesel pak postačuje pouze jedno skrutinium v rámci volebních obvodů. [17]

V krátkosti bych zde chtěl popsat, jak se v minulosti uplatňovalo druhé skrutinium v ČR. Hlasy získané těmi stranami, které nepřekročily uzavírací klauzuli se přerozdělovaly ve prospěch těch stran, které tuto podmínky splnily. V prvním skrutiniu se tehdy křesla přidělovala v 8 volebních krajích s využitím formule Hagenbach - Bischoff. Zbytek nerozdělených křesel (v r. 1998 jich bylo 15) se pak rozděloval až ve druhém skrutiniu, kam se převedly zbytkové hlasy. Problematické ale bylo, že kandidátní listinu pro toto druhé skrutinium sestavovalo vedení strany dle svého uvážení až po hlasování, nemuselo přihlížet k počtu hlasů, stačila pouze přítomnost neúspěšného kandidáta na kandidátní listině. Pokud by tak politická strana neučinila, kandidátní listinu vytvořila Ústřední volební komise.[18] Takto nastavené druhé skrutinium bylo na hranici principu přímosti voleb, neboť to pak de facto nebyli voliči, kdo rozhodoval o zvolení daného kandidáta, nýbrž vedení politických stran. To mohlo na první místo umístit kandidáta s nejmenším počtem hlasů vůbec a ve druhém skrutiniu by získal mandát nikoli primárně díky vůli voličů, ale díky vůli vedení strany.

1.2.5 Uzavírací klauzule

Pro tento institut se také používá označení kvorum. Hlavní účel je, aby vzniklo stabilnější složení parlamentu, které se nebude skládat z několika desítek politických stran, třeba jen o jednom, či několika málo poslancích. Tato klauzule bývá vyjádřena procentem hlasů, nejčastěji se vyskytuje s hodnotou okolo 5%, pohybuje se, či pohybovala se v různých státech různě, od 1,5% do 17%, kdy tato vysoká uzavírací klauzule byla zavedena v Řecku v letech 1974-81. Dále by měla působit na menší strany, aby byly uvnitř soudržné a neštěpily se, neboť je velmi pravděpodobné, že v případě rozštěpení malé strany s procentním zastoupením těsně nad hranicí uzavírací klauzule by se nástupnické strany pravděpodobně do parlamentu nedostaly.[19] Domnívám se, že tento další účel není v praxi příliš naplněn, neboť v ČR jsme velmi často svědky vnitřního rozkolu politických stran, který často vyústí v separační snahy několika poslanců. Ti si založí svou

[17]ANTOŠ, Marek. *Principy voleb v České republice: [doplněno o srovnání se státy Evropské unie]*. Praha: Linde, 2008, s. 89-90.
[18] ANTOŠ, Marek. *Principy voleb v České republice: [doplněno o srovnání se státy Evropské unie]*. Praha: Linde, 2008, s. 68-70.
[19]LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s. 116-118.

vlastní stranu, která ovšem nemá dlouhého trvání, co se týče účasti v parlamentu, neboť má malé volební preference, které nepřekročí požadovanou hodnotu klauzule.

Politická strana se v případě nenaplnění uzavírací klauzule vůbec nedostane do zákonodárného sboru, neboť hlasy, které obdržela, propadají a strana se vůbec neúčastní skrutinia. Ještě je nutné zmínit pravidla, která s tímto kvorem bývávají spojena. Obvykle stačí, pokud strana získala alespoň dané kvorum, nebo je alespoň překročila, pak jí mohou být přidělovány mandáty, včetně těch volebních obvodů, kde byl její zisk slabší. Důležitý je celkový počet hlasů na celém území státu. Bývají však různé další možnosti, např. výjimka z celostátního kvora: pokud strana v některém obvodu obdrží stanovený počet křesel, pak se kvorum vztahuje na další skrutinium, ne na první. Také je možné kvorum předepsat v každém volebním obvodu, méně úspěšná strana pak dostane mandáty jen tam, kde dosáhla kvora. Je možné ji nastavit např. ve prospěch regionálních stran či národnostních menšin. Zajímavě ji komponuje Švédské království, kdy politická strana potřebuje získat buď 12% hlasů v obvodu, nebo 4% z celého území státu (pak může získávat křesla celostátně).[20]

1.2.6 Volební formule a kvóty

Je zapotřebí nějakým způsobem převést vůli voličů vyjádřenou prostřednictvím jejich hlasů na mandáty. K tomu nám právě slouží volební formule. Jak již název napovídá, je to formule, tedy matematický vzorec, nicméně asi nikdy nebude odrážet dokonale přesně tuto vůli, záleží totiž na nastavení této formule, která se dále může dělit na dvě skupiny - volební dělitele a kvóty.[21]

Formule mají hlavní proměnné, kterými jsou: souhrný počet hlasů, které byly odevzdány (zkratka V z ang. votes); souhrný počet mandátů (zkratka S z ang. seats); pak následuje kvóta (zkratka Q z ang. quota). Díky kvótě se mohou politickým silám přidělovat křesla, nicméně vždy zůstane část křesel nerozdělena a je nutné se s tím nějak vypořádat pomocí dalších metod, např. s metodou největších zbytků.

Kvóta Hareova je základní a velmi jednoduchá, má se za to, že ji vytvořil T. Hare, ale byla vytvořena A. Hamiltonem již r. 1792, kdy se měla podle ní rozdělovat křesla ve Sněmovně reprezentantů. Tato formule dělí počet hlasů počtem mandátů, za účelem získání kvóty. Tedy zjistíme, kolik hlasů je zapotřebí na jeden mandát.

$$Q = V/S$$

---

[20]LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s. 117-119.
[21] Tamtéž, s. 75-76.

Pak politické strany obdrží příslušný počet mandátů, v závislosti na tom, kolikrát počtem získaných hlasů naplní kvótu. Tedy pokud bude odevzdáno 100 hlasů, rozdělováno bude 5 mandátů, bude činit kvóta 20. Když získá první strana 40 hlasů, získá dva mandáty, ostatní 3 zbylé strany (zisky po 20 hlasech), tedy se přidělí jeden mandát. Pokud zbudou hlasy, použije se metoda největších zbytků, kdy se zbylé mandáty přidělí těm stranám, které měly nejvíce zbylých hlasů.[22] Dle tabulky níže, kterou uvádí T. Lebeda ve své práci, můžeme názorně vidět, jak se vypořádat s nerozdělenými mandáty. Lze z ní vyčíst, že kvóta má hodnotu 200, tudíž na jeden mandát je potřeba 200 hlasů. Po prvním kole výpočtu však zůstalo 400 hlasů nerozděleno, tedy bude třeba přidělit dva mandáty. Ty obdrží ty strany, které budou mít největší zbytky, tedy strany C a B.

Kvóta: 1000:5=200						
M = 5	Strana A	Strana B	Strana C	Strana D	Strana E	součet
Hlasů:	485	290	140	75	10	1000
Mandátů 1. výpočet	2	1	0	0	0	3
zbytky	85	90	140	75	10	400
Mandátů 2. výpočet	0	1	1	0	0	2
Celkem mandátů:	2	2	1	0	0	5

[23]

Kvóta Hagenbach - Bischoff je také pojmenována dle svého předkladatele, nikoli tvůrce, kterým byl Droop. Jedná se vlastně o vylepšenou Hareovu kvótu, kdy vzorec počítá s mandátem navíc. Díky této úpravě bude kvóta menší a rozdělí se větší počet mandátů, než při Hareově kvótě, i když opět nám zůstanou nerozdělené mandáty.[24]

[22] LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s.77.
[23] Tamtéž, s.78.
[24] LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s. 79-80.

Q = V/ S+1

Kvóta: 1000:6=166,6						
M = 5	Strana A	Strana B	Strana C	Strana D	Strana E	součet
Hlasů:	485	290	140	75	10	1000
Mandátů 1. výpočet	2	1	0	0	0	3
zbytky	151,6	123,3	140	75	10	500
Mandátů 2. výpočet	1	0	1	0	0	2
Celkem mandátů:	3	1	1	0	0	5

[25]

Můžeme si povšimnout, že strana A s největším počtem hlasů, získala navíc jeden mandát, který by podle Hareovy kvóty měla strana B.

V České republice se tato kvóta využívala až do r. 1998 při volbách do dolní komory parlamentu, kdy se podle ní stanovovalo v prvním skrutiniu volební číslo kraje a v případě druhého skrutinia volební číslo celorepublikové. V současnosti se využívá třeba v Řecku spolu s metodou největších zbytků, s metodou největších průměrů třeba ve Švýcarsku.[26]

Kvóta Droopova je vytvořena tak, abychom získali co nejmenší kvótu k přidělení mandátu, ale takovým způsobem, aby nehrozila teoretická možnost rozdělení více mandátů, než kolik jich je ve skutečnosti k dispozici, která by hypoteticky hrozila u metody Hagenbach - Bischoff.

Q= V/ (S+1) + 1

Kvóta Imperiali a posílená Imperiali opět navazují na Hareovu kvótu tím, že ve jmenovateli místo číslice 1 je číslice 2, či 3. Kvóta je pak menší, než u předchozích formulí, tím můžeme docílit efekt rozdělení ještě většího počtu mandátů hned v prvním skrutiniu, než toho jsou schopny výše uvedené formule. Na druhou stranu, je zde mnohem větší riziko, že se přidělí o několik křesel navíc, než kolik jich zde má být rozděleno. Většinou je výhodné tuto formuli použít tam, kde je mnoho stran a nepoužívá se zde třeba uzavírací klauzule, či je velmi nízká.

[25] LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s. 80.
[26] Tamtéž, s.82-81.

Q = V / S+2; Q = V / S+3 [27]

Kvóta: 1000:7=142,9						
M = 5	Strana A	Strana B	Strana C	Strana D	Strana E	součet
Hlasů:	485	290	140	75	10	1000
Celkem mandátů:	3	2	0	0	0	5

[28]

Můžeme si všimnout, že zde není zapotřebí žádné další kolo pro rozdělování mandátů, všechny mandáty byly rozděleny ihned, i když je riziko, že strana C by mohla získat teoreticky při drobné změně počtu hlasů mandát, jelikož se počet hlasů strany C (140), přibližuje hodnotě kvóty (142,5).

Formule Hare-Niemeyer nestanovuje volební číslo, ale počet křesel. Je vytvořena modifikací a kombinací Hareovy kvóty. Je zapotřebí ale provádět rozdělování mandátů odděleně pro jednotlivé politické strany.

s = v * S / V

Zde malými písmeny doplníme hodnoty týkající se příslušné politické strany, tedy malé „s" budou křesla pro tuto stranu. Tato křesla vypočteme tak, že vydělíme celkové mandáty S a celkové hlasy V, tuto hodnotu vynásobíme hlasy příslušné strany „v". Také zde je problematické zejména to, že zůstane mnoho křesel nerozděleno. V současnosti se používá třeba pro volby do německého Spolkového sněmu.[29]

Pokud nám ovšem zůstanou nerozdělené mandáty, je zapotřebí se s nimi nějakým způsobem vypořádat. K tomu slouží dva způsoby:

a) metoda největších zbytků - je limitována tím, že každá strana obdrží nanejvýš jedno křeslo: křesla obdrží ty strany, které vykáží největší zbytek v nerozdělených hlasech;

b) metoda největších průměrů - zde se bere v potaz počet hlasů v průměru na mandát, který se bude rozdělovat,

c) druhé (a případně další) skrutinium - nerozdělená křesla se budou rozdělovat ve druhém skrutiniu pomocí celostátní volební kvóty, pokud nebudou všechny mandáty rozděleny, tak se aplikují výše specifikované metody.[30]

---

[27]LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s.82-83.
[28] LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s. 83.
[29] Tamtéž, s.85.
[30] LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s.86-87.

1.2.7 Volební dělitelé

Jejich hlavní výhodou je, že odpadá problém s nerozdělenými křesly, postačí nám k tomu pouze jedno skrutinium, dále nemusíme aplikovat žádné dodatečné metody pro rozdělení zbytkových křesel.

Dělitel D´Hondt nese své jméno po matematikovi z Belgie, občas se také můžeme setkat s pojmenováním Jefferson rule. Je opakem Hareovy formule: křeslo získá strana s nejvyšším průměrným počtem hlasů. Funguje následovně: hlasy, získané stranou dělíme celými čísly a začínáme číslem 1. Získáme podíly a mandáty přidělíme těm podílům (začínáme u nejvyšších), kolik je k dispozici křesel.[31]

M=5	Strana A	Strana B	Strana C	Strana D	Strana E	součet
Hlasů:	**485**	**290**	**140**	**75**	**10**	**1000**
Řada dělitelů: 1	485,0 1.	290,0 2.	140,0	75,0	10,0	
2	242,5 3.	145,0 5.	70,0	37,5	5,0	
3	161,7 4.	96,7	46,7	25,0	3,3	
4	121,3	72,5	35,0	18,8	2,5	
Celkem mandátů:	**3**	**2**	**0**	**0**	**0**	**5**

[32]

Počet hlasů u každé strany (tučně vyznačeno) byl vydělen celými čísly - děliteli, postupně čísly 1, 2, 3 a 4. Mandáty byly přiděleny pěti nejvyšším hodnotám (podtržené). Při přidělování se postupovalo se od nejvyšších hodnot k menším hodnotám. Bylo možné rozdělit jen 5 křesel, jako v tabulkách výše. Tento dělitel je vhodný pro větší strany, protože ty obdrží více mandátů. Co se týče proporcionálních volebních systémů, tak je nejpoužívanější. Využívá se v Rakousku, Belgii, Španělsku i v České republice (ve volbách do Poslanecké sněmovny, do Evropského parlamentu i do zastupitelstev měst a obcí).[33]

Dělitel Sainte-Laguë se liší od předchozí metody tím, že dělí číselnou řadou, kde se vyskytují pouze lichá čísla - tedy 1, 3, 5, 7. Je to dnes již málo používaná formule, ze zemí západní a střední Evropy měl využití jen v Polsku, mimo ni v Lotyšsku a Bosně, byla také používána v ČR, ale pouze ve volbách do zastupitelstvech obcí do r. 1998. Pak se přešlo na D´Hondtovu

[31] LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s.. 87-88.
[32] Tamtéž, s. 88.
[33] LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s. 90.

formuli. Nicméně Sainte-Laguë zvýhodňuje menší strany oproti velkým tím, že jejich hlasy mají větší váhu vůči velkým politickým stranám .[34]

M=5	Strana A	Strana B	Strana C	Strana D	Strana E	součet
Hlasů:	**485**	**290**	**140**	**75**	**10**	1000
Řada dělitelů: 1.	485,0 1.	290,0 2.	140,0 4.	75,0	10,0	
3.	161,7 3.	96,7	46,7	25,0	3,3	
5.	97,0 5.	58,0	28,0	15,0	2,0	
7.	69,3	41,4	20,0	10,7	1,4	
Celkem mandátů:	**3**	**1**	**1**	**0**	**0**	**5**

[35]

Dále existuje dělitel **Sainte-Laguë vyrovnávací**, či modifikovaný. Změna spočívá v úpravě prvního dělitele na hodnotu 1,4, zbytek je shodný s klasickým Sainte-Laguëm. Mírně ztěžuje možnost zisku křesla pro malé polické strany, ale má shodné s původní verzí mírné zhoršení pozice velkých stran, tedy je výhodný pro strany mající střední zisky, tedy ani malé, ale ani příliš velké. Tento dělitel se používá ve skandinávských zemích.[36]

Co se týče dalšího dělitele, **Imperiali**, tak opět dochází ke změně dělitelů, začíná se číslicí 2 a pokračuje 3, 4, 5 atd. Je extrémně výhodný pro větší politické strany, jelikož vyzdvihuje jejich zisky oproti drobným stranám. Pokud by volební obvody nebyly příliš velké, šlo by pak de facto o většinový systém s jedním kolem, kdy by jedna vítězná strana obdržela více než polovinu rozdělovaných křesel, i když množství hlasů by bylo pod polovinou. Níže je v tabulce uvedeno, že politická strana označená písmenem A by obdržela 4 křesla z celkových pěti, a to při zisku 48,5 % hlasů. Jedná ale o velice nepravděpodobnou situaci. Dle tvrzení T. Lebedy se neuplatňuje při volbách do zákonodárných sborů v evropských státech, pouze v obecních volbách v Belgii.[37]

[34] LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s. 90 - 91.
[35] Tamtéž, s. 92.
[36] Tamtéž, s. 92.
[37] LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s.95-96.

M=5	Strana A	Strana B	Strana C	Strana D	Strana E	součet
Hlasů:	**485**	**290**	**140**	**75**	**10**	1000
Řada dělitelů: 2	242,5 1.	145,0 3.	70,0	37,5	5,0	
3	161,7 2.	96,7	46,7	25,0	3,3	
4	121,3 4.	72,5	35,0	18,8	2,5	
5	97,0 5.	58,0	28,0	15,0	2,0	
Celkem mandátů	**4**	**1**	**0**	**0**	**0**	**5**

[38]

Upravený D´Hondtův dělitel pro Českou republiku změnil původní dělitele 1, 2, 3, 4 atd. tak, že nahradil prvního dělitele 1 číslem 1,42. Tento dělitel se měl používat ve volbách do Poslanecké sněmovny, ale Ústavní soud tuto část zákona r. 2001 svým nálezem zrušil.[39] Došlo by totiž k opuštění modelu poměrného zastoupení, neboť v rámci provedené volební reformy, spočívající ve vytvoření 35 volebních krajů by se v nových volebních krajích rozdělovala minimálně 4 křesla[40], maximálně jich mohlo být 8 (existovala výjimka v případě vysoké volební účasti v 8 mandátovém obvodu, kdy by pak šlo tuto hranici překročit.)[41] Tato upravená D´Hondtova formule, pomocí níž by se přidělovaly křesla a rozdělovaly podíly, by způsobila odvrácení od poměrnému systému a přiklonění se k většinovému systému. [42]

V ČR se používá aktuálně pouze ve volbách do zastupitelstev krajů, pro volby do zastupitelstev obcí byl sice navržen, ale neschválen. Česká modifikace vznikla proto, aby vyhověla tehdy velkým politickým stranám ODS a ČSSD. ODS chtěla, aby se používal dělitel Imperiali, naopak ČSSD preferovala klasického D´Hondta. Výsledná verze se však více podobá děliteli Imperiali, než D´Hondt. Nejvíce se v tomto upraveném děliteli projeví účinky dělitele Imperiali v malých volebních obvodech, ve velkých se zase blíží klasickému D´Hondtovi.[43]

[38]LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s. 95.
[39] Tamtéž, s. 96-97.
[40] PODHRÁZKÝ, Milan, ed. *Přehled judikatury ve věcech voleb, referend a politických stran*. Praha: ASPI, 2008, s. 162.
[41] NOVÁK, Miroslav a kol. Volební a stranické systémy: ČR v mezinárodním srovnání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, s. 352.
[42] PODHRÁZKÝ, Milan, ed. *Přehled judikatury ve věcech voleb, referend a politických stran*. Praha: ASPI, 2008, s. 162.
[43] LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s. 97-98.

M=5	Strana A	Strana B	Strana C	Strana D	Strana E	součet
Hlasů:	485	290	140	75	10	1000
Řada dělitelů: 1,42	341,5 1.	204,2 3.	98,6	52,8	7,0	
2	242,5 2.	145,0 5.	70,0	37,5	5,0	
3	161,7 4.	96,7	46,7	25,0	3,3	
4	121,3	72,5	35,0	18,8	2,5	
Celkem mandátů	**3**	**2**	**0**	**0**	**0**	5

[44]

Dostávám se tímto k poslednímu děliteli, který se nazývá jednoduše **Dánský dělitel**, neboť své využití našel pouze v Dánsku. Tento dělitel je velice nevyrovnaný, výrazně nadržuje malým stranám. Dělí se touto číselnou řadou: 1, 4, 7, 10... Jak vidíme na tabulce níže, strana B získala 290 hlasů a má pouze jeden mandát, stejně jako strana D, která jich získala pouze 75.[45]

M=5	Strana A	Strana B	Strana C	Strana D	Strana E	součet
Hlasů:	**485**	**290**	**140**	**75**	**10**	1000
Řada dělitelů: 1	485,0 1.	290,0 2.	140,0 3.	75,0 5.	10,0	
4	121,3 4.	72,5	35,0	18,8	2,5	
7	69,3	41,4	20,0	10,7	1,4	
10	48,5	29,0	14,0	7,5	1,0	
Celkem mandátů	**2**	**1**	**1**	**1**	**0**	5

[46]

Jak jsme mohli prakticky vidět v modelových situacích prostřednictvím tabulek, každý dělitel má jiné vlastnosti, některý dělitel je výhodný pro strany velké, jiný pro strany střední, některý pro strany malé.

---

[44] LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s. 97.
[45] Tamtéž, s. 98.
[46]LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, s.98.

2 Vyhlášení voleb

2.1 Vyhlášení voleb a stanovení termínu jejich konání ČR

V České republice je tato problematika upravena na ústavní a zákonné úrovni. Čl. 63, odst. 1, písm. f) Ústavy stanoví, že prezident republiky vyhlašuje volby do Poslanecké sněmovny a do Senátu, dle odst. 3 je u této pravomoci zapotřebí kontrasignace předsedy vlády, nebo jím pověřeného člena vlády.[47]

Pokud by došlo k situaci, kdy by prezident nebyl schopen vykonávat svůj úřad (a tedy i vyhlásit volby), Parlament ČR přijme usnesení, že prezident je neschopen výkonu funkce. (Za tímto účelem by byl pravděpodobně přizván odborník, který by posoudil zdravotní stav hlavy státu). Poté by pravomoc vyhlašování voleb přešla na předsedu vlády.[48] Až do r. 2009 však tato kompetence vyhlašování voleb nepřecházela, neboť v kompetencích uvedených v čl. 63, odst. 1 došlo ke změně číslovaní, která byla však opomenuta v čl. 66. Ústavním zákonem č. 319/2009 Sb. bylo přidáno do čl. 66 písm. f), čímž byl tento nedostatek opraven.[49]

Další nedostatek však zůstává. A to v případě, kdy by prezident rozpustil Poslaneckou sněmovnu a současně by nevyhlásil termín voleb, poté by upadl např. do komatu. Pak by se Parlament ČR nemohl usnést na neschopnosti výkonu funkce prezidenta republiky, jelikož je k tomu zapotřebí z dikce ustanovení Ústavy celý Parlament ČR, tj. Poslanecká sněmovna i Senát. Dle mého názoru je to však krajní situace, která však pravděpodobně nenastane.

Dále čl. 20 Ústavy odkazuje na zákonnou úpravu, co se týče podrobnější úpravy organizace voleb. Touto úpravou je zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů. V § 1, odst. 3 tohoto zákona stojí, že „*Volby do Parlamentu České republiky vyhlašuje prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním*“[50]. Odst. 4 stanovuje dny voleb vždy na pátek a sobotu, v pátek se konají volby od 14h do 22h, v sobotu od 8h do 14h.[51]

---

[47] Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů
[48] BAHÝLOVÁ, Lenka a kol. *Ústava České republiky: komentář.* Praha: Linde, 2010, s. 812.
[49] Tamtéž, s.821-822.
[50] Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, §1, odst. 3
[51] Tamtéž, §1, odst. 4

Slovensko

Slovenská ústava tuto problematiku příliš neupravuje, stanoví jen velmi obecně ve svém čl. 30, odst. 2, v jakých časových intervalech se musí konat volby, aby nebylo překročeno příslušné volební období.[52] Víc v ústavě nenajdeme, musíme proto aplikovat zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov (také přezdívaný volební kodex). V § 20, odst. 3 najdeme úpravu, že dnem voleb je sobota.[53] Vyhlašování voleb samotných náleží do kompetence předsedy Slovenské národní rady, tedy předsedy parlamentu, který má na Slovensku pouze jednu komoru. Ten musí volby vyhlásit nejpozději 110 dní před dnem, kdy mají probíhat.[54] Samozřejmostí je uveřejnění této informace ve Sbírce zákonů.[55] Kromě informace o časovém rozsahu voleb, které se konají od 7 do 22 hodin je zde netypické oprávnění starosty. Ten může nakládat s časem voleb, i když jen se začátkem. Je zde možnost, aby volby začaly nejvýše o 2 hodiny dříve, zákon hovoří o místních poměrech.[56] V ČR již toto oprávnění nenalezneme.

Polsko

Polská úprava je na ústavní úrovni mnohem podrobnější, než česká. Čl. 98, odst. 2 Ústavy Polské republiky uvádí: *„Volby do Sejmu a do Senátu nařizuje prezident Polské republiky nejpozději 90 dní před uplynutím čtyř let po počátku funkčního období Sejmu a Senátu. Za den volby určí den pracovního klidu, jenž se nachází v období třiceti dnů před uplynutím čtyř let, následujících po počátku funkčního období Sejmu a Senátu.“*[57]

Dle čl. 144 odst. 2 a 3 Ústavy prezident nepotřebuje kontrasignaci premiéra, aby byly volby platně vyhlášeny. Pokud by prezident nemohl vykonávat svůj úřad, třeba z důvodů úmrtí, abdikace, vyslovení neplatnosti svého zvolení, či jiných důvodů, uvedených v ústavě, dle čl. 131 pravomoci prezidenta přebírá maršálek (předseda) Sejmu, pokud je nemůže ani on vykonávat, nastupuje místo něj maršálek Senátu.[58]

Co se týče úpravy na zákonné úrovni, existuje v Polsku pro všechny typy voleb volební kodex (Kodeks wyborczy) ze dne 5. ledna 2011. Čl. 4, odst. 1 stanoví, že se volby konají mimo

---

[52] Ústavní zákon č. 460/1992 Z.z., Ústava Slovenskej republiky, ve znění pozdějších ústavních předpisů, čl. 30, odst. 2

[53] Zákon č. 180/2014 Z.z., o o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §20, odst. 3

[54] Tamtéž, § 56, odst. 1

[55] Tamtéž, §20, odst. 1

[56] Tamtéž, § 20, odst. 3

[57] KLOKOČKA, Vladimír. *EVROPSKÁ UNIE. Ústavy států Evropské unie. Díl druhý, Ústavní texty České republiky, Estonska, Kypru, Litvy, Lotyšska, Maďarska, Malty, Polska, Slovenska a Slovinska.* Praha: Linde, 2005, s. 202.

[58] KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ ze dne 2.5.1997, čl. 144 odst. 2 a 3, čl. 131 (Ústava Polské republiky), ve znění pozdějších ústavních předpisů

pracovní den. Volby do Sejmu, konající se v r. 2015, byly vyhlášeny prezidentem republiky na neděli.[59]

Již neúčinnými jsou odst. 2 a 3, kdy podle těchto ustanovení bylo možné stanovit délku trvání voleb na dva dny, v tom případě by se jeden den voleb konal v pracovní den a druhý v den volna.[60] Toto ustanovení bylo totiž zrušeno Ústavním soudem, jelikož tato část zákona odporovala především již výše zmíněnému čl. 98, odst. 2 Ústavy Polské republiky. Ústavní soud vycházel primárně z jazykového výkladu, kdy Ústava i další zákony hovoří ve více svých ustanoveních pouze o „dni" voleb, nikoli o „dnech". Dále jsou na den voleb navázány další skutečnosti, jako např. vznik volebního práva při dovršení požadovaného věku ve „dni" voleb. Soud se dále přiklonil ke tradici jednodenního hlasování, která sahá až do r. 1918. Uvedl také volební zákon z r. 1922, který výslovně stanovil, že při vyhlašování voleb má den hlasování připadnout na neděli, také dle tohoto zákona se hlasování v celém státu uskutečňovalo pouze v jeden den. Dále Ústavní soud zmiňuje všechny historické volební úpravy, dle kterých se hlasování konalo pouze v jeden den, až do současnosti. Neděle byla historicky zvolená na základě smlouvy uzavřené s židovskou obcí r. 1919, ve které stát souhlasil, že židé nebudou nuceni vykonávat žádnou činnost, kterou by porušili šábes (sobotu) a žádným způsobem nebudou kráceni na svých právech, pokud se odmítnou dostavit k soudu nebo činit právní úkony v sobotu.

Ústavní soud dále nesouhlasil s možností prezidenta (resp. orgánu vyhlašujícího volby) vyhlásit volby libovolně buď na jeden den, nebo na dva dny - jelikož toto ustanovení odporuje právní jistotě. Právní úprava by měla být jednoznačná pro všechny účastníky voleb.[61]

V oddílu 6, čl. 39, je uveden čas voleb, pro všechny druhy voleb stejný, od 7 do 21 hodin v případě hlasování v jeden den, pokud následoval další den, tak od 21 h do 7 h dalšího dne byla přestávka a začalo se opět od 7 do 21 hodiny.[62]

Mám za to, že tato část týkající se voleb a jejich vyhlašování je v předpisech ČR upravena nejlépe, protože ČR jako jediná ze tří zemí stanovuje možnost občanovi, aby volil v jednom ze dvou dnů podle toho, který mu vyhovuje lépe. K volbám se tedy může dostavit více voličů, ale hrozí větší riziko volebních machinací (přes noc se může někdo vloupat do volební místnosti, odcizit volební schránku apod., což logicky pouze při jednom dnu hlasování nemůže nastat.) V

[59] Rozhodnutí prezidenta Polské republiky ze dne 17.7.2015. [online], 22.7.2015 [cit. 27.1.2016]. Dostupné na <http://bip.msiemianowicesl.finn.pl/res/serwisy/pliki/3241853?version=1.0>.
[60] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 4 (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.
[61] Rozhodnutí Ústavního soudu Polské republiky (Trybunał Konstytucyjny) ze dne 20.7.2011, sp. zn. K 9/11. Dostupné na <http://isap.sejm.gov.pl/Download;jsessionid=3B44D8F49504B124DB48F30169FFFF53?id=WDU20111490889&type=1>.
[62] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 39 (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.

Polsku je stanoven jako den hlasování den volna, kterým je tradičně neděle, bohužel ustanovení umožňující dvoudenní volby je již passé. Slovenská úprava sobotu stanovuje explicitně. Co se týče osoby, která vyhlašuje volby, tak Slovensko vybočuje v tomto ohledu z řady, neboť v ČR i v Polsku je touto osobou prezident republiky, zatímco na Slovensku předseda Národní rady. Stejná je lhůta 90 dnů v případě Polska i ČR, i když dikce ustanovení jsou rozdílné. Na Slovensku je tato lhůta delší o 20 dní.

2.2 Volební obvody

ČR

Volebním územím ČR je celé území státu, které je možno dále rozčlenit na další volební jednotky - při volbách do Poslanecké sněmovny PČR jsou to volební kraje, (do Senátu to jsou volební obvody), a volební okrsky. Také nesmíme zapomenout na zvláštní stálé volební okrsky, které jsou určeny českým občanům, aby mohli volit i mimo území republiky.[63]

Velikost volebních krajů souvisí s jejich množstvím, s růstem jejich počtu budou samozřejmě kraje menší co do počtu voličů a budou obsahovat méně mandátů. Zákon obsahoval původně ustanovení o osmi volebních krajích, které odpovídaly územnímu členění státu podle dosud platného zákona č. 36/1960 Sb., kdy by v ideálním případě na každý volební kraj připadlo 25 mandátů (pokud vydělíme počet poslanců počtem krajů). V reálu bychom našli kraj jak se 14 křesly, tak s 41 křesly. Zákonodárce se pokusil upravit v r. 2000 volební systém tak, aby existovalo 35 volebních krajů, kdy na každý vyšlo necelých 6 křesel. Nicméně jistou zárukou bylo ustanovení, které stanovilo minimální počet mandátů na 4. Jak bylo uvedeno v první kapitole mé práce, byla tato novelizace zrušena Ústavním soudem.

V aktuálním znění (z r. 2002) se shodují volební kraje a kraje jako VÚSC (vyšší územně samosprávné celky), kterých je 14. Pokud vydělíme počet mandátů počtem takto definovaných volebních krajů, dostaneme průměr o velikosti přibližně 14 mandátů. Je důležité zmínit, že takto definované volební kraje mají své opodstatnění a logiku, nejsou nahodilým výtvorem zákonodárce, ale kompromisem vůči Ústavnímu soudu. Z logiky věci je každý kraj různě velký, kdy nejmenší je Karlovarský s pěti rozdělovanými křesly, Praha jich má 25.[64]

K volebním obvodům se vyjádřil Nejvyšší správní soud, konkrétně k vhodnosti stanovení 14 volebních krajů, kopírující vyšší územně samosprávné celky: „*...Ačkoli proto soud sdílí pochyby o*

---

[63] PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky.* 1. úplné vyd. Praha: Leges, 2011, s.421-422.
[64] ANTOŠ, Marek. *Principy voleb v České republice: [doplněno o srovnání se státy Evropské unie].* Praha: Linde, 2008, s.86-87.

vhodnosti rozdělení volebních krajů ve volbách do Poslanecké sněmovny zejména z hlediska principu rovnosti volebního práva, nesdílí přesvědčení o protiústavnosti citovaných ustanovení zákona...".[65]

Karlovarský kraj měl při posledních volbách do Poslanecké sněmovny pouhých 240 tisíc zapsaných voličů, přitom v každém ze čtyř volebních krajů se nacházelo přibližně 1 milion zapsaných voličů.[66]

Volební obvody z tohoto důvodu nejsou rovné co do počtu voličů, v některých menších volebních obvodech dochází k tomu, že politická strana potřebuje výrazně větší počet hlasů, než velká politická strana. Bylo by proto lepší vyrovnat velikost těchto volebních obvodů, jelikož volební obvody ve vazbě na D´Hondtovu metodu nejsou rovné.

Slovensko

Na Slovensku je tato problematika upravena hned v 7 § slovenského volebního kodexu z r. 2014, který upravuje nejenom problematiku voleb do parlamentu - Slovenské národní rady, ale také volby do Evropského parlamentu, volby prezidenta, orgánů územně samosprávných celků, hlasování o odvolání prezidenta, ale také problematiku konání referenda.[67] Pokud se vrátíme k volebním obvodům, tak jsme odkázáni § 7 na zvláštní část volebního zákona. Tím je pro volby do Národní rady § 44, který stanoví, že celé území státu tvoří jeden volební obvod.[68] Dále je stanovena velikost volebních okrsků, každý by měl obsahovat zpravidla 1000 voličů.[69]

Je nutné dodat, že díky zavedení celostátního volebního obvodu pravděpodobně došlo k nárůstu volitelnosti nových politických hnutí na Slovensku, neboť postačí i jediná silná persona, která bude stát v čele kandidátní listiny a tak může oslovit jak voliče třeba ze západní části země, tak z východní.[70] Není také zapotřebí řešit rovnost, či nerovnost volebních obvodů. Nevýhodou možná zůstává slabší vazba mezi poslanci a voliči (občané určitě nemohou znát 150 kandidátů).

Polsko

Polsko má dvoukomorový parlament, který se skládá ze Sejmu a Senátu. Do Sejmu je voleno 460 poslanců ve vícemandátových volebních obvodech na základě poměrného volebního

---

[65]PODHRÁZKÝ, Milan, ed. *Přehled judikatury ve věcech voleb, referend a politických stran*. Praha: ASPI, 2008, s. 23. (Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29.6.2006, sp. zn. Vol 50/2006, č. 945/2006 Sb. NSS.)
[66] Český statistický úřad. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013. Územní přehledy o volební účasti.* Dostupné na <http://volby.cz/pls/ps2013/ps4?xjazyk=CZ>.
[67] Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, § 1
[68] Tamtéž, §44
[69] Tamtéž, §8, odst. 2
[70] ŠEDO, Jakub. *Volební systémy postkomunistických zemí.* 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, Srovnávací politologie; sv. č. 9, s. 136.

systému.[71] Do Senátu je voleno 100 senátorů na základě většinového volebního systému[72]v jednomandátových volebních obvodech.[73] Jelikož v mé práci srovnávám pouze proporcionální volební systémy, Senátem se z tohoto důvodu dále nebudu podrobněji zabývat.

Vrátím se zpět k Sejmu. V Polsku docházelo v minulosti poměrně často ke změnám ve volebním systému. Volební obvody má tato země vícemandátové; rovněž došlo k úpravám jejích velikosti. V r. 1991 měla země 37 regionálních volebních obvodů a v nich se přidělovalo 391 poslaneckých křesel do Sejmu. Zajímavostí bylo, že ještě navíc existoval další volební obvod, a to celorepublikový, kde se přidělovalo celkem 69 mandátů.[74] Tato originalita byla začleněna do volebního systému Polska r. 1989, kdy byla tímto způsobem zakotvena pojistka, která by umožnila tehdejší vládnoucí garnituře získat snadno mandáty. Pomocí tohoto obvodu pak mohly politické strany „protlačit" do Sejmu některé své důležité kandidáty, kterým chtěli zajistit poslanecký mandát. Ten by v klasických regionálních volebních obvodech získat nemuseli.[75]

Co se týče velikosti obvodů, rozdělovalo se v nich od 7 do 17 křesel, přibližně tedy vychází 10 mandátů na obvod. Reformou z r. 1993 nebyla zrušena dvojkolejnost volebních obvodů, ale změnilo se jejich množství. Vzniklo 52 obvodů, kde se rozdělovalo 3 až 17 křesel. Z toho jich byla většina extrémně malých, neboť zde mohlo být zvoleno většinou 3-5 kandidátů, celkový průměr se snížil na 7 mandátů na volební kraj. Až v roce 2001 došlo ke zrušení celostátního obvodu.[76]

Polsko se v současné době dělí administrativně na 16 vojvodství (krajů, samosprávných regionů). V každém vojvodství se vyskytuje několik volebních obvodů (pravděpodobně v závislosti na velikosti, resp. zalidněnosti vojvodství). Ve vojvodství se může nacházet 1 až 6 volebních obvodů, přitom každý volební obvod se vždy nachází uvnitř jednoho vojvodství.[77]

V současnosti je dle Státní volební komise v Polsku 41 volebních obvodů. Každý z nich se pohybuje v rozpětí 7 až 20 křesel, tedy průměrně každý obvod obsahuje cca 11 křesel. V nejmenším obvodu bylo při posledních volbách do Sejmu v r. 2015 486 tisíc voličů, v největším

---

[71]Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 192-193 (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.
[72] Tamtéž, čl.256.
[73]Tamtéž, čl.260.
[74]NOVÁK, Miroslav a kol. *Volební a stranické systémy: ČR v mezinárodním srovnání.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, s. 95.
[75] KUBÁT, Michal. *Politika v Polsku po roce 1989: volby, volební systémy a jejich politické konsekvence.* 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000, s. 31.
[76] NOVÁK, Miroslav a kol. *Volební a stranické systémy: ČR v mezinárodním srovnání.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2004 , s. 96
[77]STRMISKA, Maxmilián et al. *Volební komplexy zemí V4: studie k pojetí víceúrovňového volebního prostoru.* 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. Srovnávací politologie; sv. č. 11, str. 99.

1.561 tisíc voličů. Tyto obvody ale vybočují z řady, ve většině obvodů se přidělovalo nejčastěji od 9 do 12 mandátů.[78]

V současné úpravě Polska, tedy ve volebním kodexu z r. 2011, tuto problematiku upravuje oddíl 3. Volby se konají ve stálých i ve zvláštních volebních okrscích na území obce, vyjma zahraničních volebních okrsků. Na návrh starosty pak rozděluje obecní zastupitelstvo území na hlasovací okrsky. Stálý hlasovací okrsek by měl obsahovat od 500 do 3000 obyvatel, ale je připuštěn i menší počet, a to z důvodu místních poměrů.[79] Dle mého názoru to budou pravděpodobně menší izolované obce, které tento požadavek nemohou naplnit.

Je zde také možnost vytvořit zastupitelstvem zvláštní volební okrsek, opět na návrh starosty, např. v nemocnicích, domech s pečovatelskou službou, či ve věznicích, pokud zde bude přítomno ke dni voleb alespoň 15 voličů. Další volební okrsek je možné vytvořit na vysokoškolských studentských kolejích/ubytovnách, pokud alespoň 50 studentů písemně informuje rektora, že zde ke dni voleb zůstávají a zároveň mají zájem volit.[80]

Pokud provedeme srovnání těchto volebních obvodů, tak z toho vyplývá, že v minulosti do odstranění celostátního obvodu z polského volebního systému byl polský volební systém de facto kombinací dvou ostatních výše zmíněných modelů, neboť celostátní obvod má Slovensko, jednotlivé volební kraje má ČR. Při zvažování, které volební obvody budou lepší, se osobně se domnívám, že záleží také na velikosti země, resp. na počtu obyvatel, kdy při menším počtu bude vhodnější celostátní volební obvod a voliči na celém území státu tedy mohou vybírat stejné kandidáty. Mám za to, že v ČR například dochází k podceňování některých krajů některými politickými stranami tam, kde má politická strana slabou podporu voličů a kandidují zde méně známí kandidáti, neboť hrozí, že žádní poslanci z tohoto volebního obvodu nebudou zvoleni. V případě zakotvení celostátního volebního obvodu do volebního systému ČR je šance, že by strany mohly posílit vliv i v těch regionech, kde dosud měly malou volební podporu. Také by odpadl problém s nerovností volebních obvodů, jak už bylo zmíněno. Další alternativou by byl návrat k původním 8 volebním krajům, které by mohly produkovat proporčnější volební výsledky.

V případě Polska se domnívám, že zde může existovat stejný problém s rovností jednotlivých volebních obvodů jako je tomu v ČR, protože jednotlivé volební obvody jsou

---

[78]Státní volební komise (Polské republiky). *Zpráva státní volební komise ze dne 27. října 2015*. Dostupné na: <http://parlament2015.pkw.gov.pl/akty_prawne/0/71_OBWIESZCZENIE_PANSTWOWEJ_KOMISJI_WYBORCZEJ_z_dnia_27_pazdziernika_2015_r_o_wynikach_wyborow_do_Sejmu_Rzeczypospolitej_Polskiej_przeprowadzonych_w_dniu_25_pazdziernika_2015_r_Dz_U_z_dnia_28_pazdziernika_2015_r_poz_1731>.

[79]Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 12, § 1-3 (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.

[80] Tamtéž, čl. 12, § 7

průměrně v Polsku menší než v ČR. V Polsku se v jednotlivých volebních krajích rozděluje 7-20 mandátů, kdy průměrně vychází 11 mandátů na volební kraj. V ČR se rozděluje 5-25 mandátů, průměrně tedy 14 mandátů na volební kraj. Na druhou stranu, nejmenší volební kraj v Polsku má přibližně dvojnásobek zapsaných voličů v seznamu, než je tomu v nejmenším volebním kraji v ČR. Mám za to, že zde nebude nerovnost jednotlivých volebních obvodů tak markantní jako v ČR.

Dále samozřejmě platí, že čím menší obvod je, tím méně proporční výsledky vykazuje a naopak. Proto se domnívám, že by bylo vhodné zmenšit počet volebních obvodů (tedy zvětšit volební obvody), v případě Polska přibližně o polovinu, na cca 20 volebních obvodů. Jelikož v Polsku žije 8 krát více obyvatel než na Slovensku, domnívám se, že by nebylo příliš vhodné zakotvit do volebního systému Polska pouze celostátní volební obvod, jelikož by byl vhodný nanejvýš pro ČR. Další možností by bylo vytvořit nové územní celky pro účely voleb, přibližně se stejným počtem voličů.

3 Registrace kandidátů

3.1 Kandidátní listina

ČR

Její náležitosti v českém právním řádu stanovuje zákon o volbách do Parlamentu ČR. Musí obsahovat název volebního kraje, kde chce strana kandidovat, název příslušné politické strany[81], jméno a příjmení kandidátů, věk, jejich zaměstnání, obec, kde jsou zapsáni k trvalému pobytu, název strany, v níž jsou zapsáni jako členové, či informaci, že jsou kandidáty bez politické příslušnosti. Dále s pomocí arabského čísla vyjádřené pořadí jednotlivých kandidátů, pak identifikaci zmocněnce. V případě koalice musí být uvedeno, která konkrétní strana navrhla toho kterého kandidáta. Také zde musí být podpis zmocněnce příslušné politické strany a také identifikace osoby, která má oprávnění jednat jménem politické strany, to platí i pro případ koalic.[82]

Co se týče samotného kandidáta, musí být připojeno jeho prohlášení s vlastnoručním podpisem. V něm stvrzuje, že souhlasí se svou kandidaturou, že zde nejsou, případně ke dni voleb nebudou překážky ohledně jeho volitelnosti, a že nesouhlasí, aby se vyskytoval na jiné kandidátní listině. Také musí uvést rodné číslo a místo trvalého pobytu.[83]

Otázkou náležitostí kandidátní listiny se již zabýval Krajský soud v Plzni ve svém usnesení, ve kterém uvedl, že nebylo zapotřebí, aby byl vlastnoruční podpis úředně ověřen, jelikož tato povinnost z volebního zákona nevyplývala. Z tohoto důvodu nedošlo k pochybení správního orgánu, který konal správně, když nevyškrtl kandidáty z kandidátní listiny.[84]

Zákon omezuje počet uvedených kandidátů na kandidátní listině a konkrétně odkazuje na přílohu k zákonu č. 2.[85] Tam je stanoveno, že např. pro Olomoucký kraj je stanoven maximální počet kandidátů na kandidátní listině 23. Nejméně kandidátů může být uvedeno v Karlovarském kraji, a to pouze 14. Nejvíce jich je v Hlavním městě Praze a Moravskoslezském kraji - 36.[86]

Dále zákon stanoví, že již není možné upravovat kandidátní listinu formou přidávání kandidátů, pokud uplyne 60. den před volbami. Poslední odstavec se zabývá osobou zmocněnce, ten musí mít alespoň 18 let, být svéprávný a zároveň nesmí být kandidátem. Právní jednání

---

[81] Tam, kde budu ve své práci zmiňovat pouze politickou stranu, zákon hovoří také o politické straně, politickém hnutí, nebo koalici.
[82] Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, §32, odst. 1
[83] Tamtéž, §32, odst. 2
[84]PODHRÁZKÝ, Milan, ed. *Přehled judikatury ve věcech voleb, referend a politických stran*. Praha: ASPI, 2008, s. 148. (Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 16.5.2002, sp. zn. 30 Ca 101/2002 SJS č.970/2002)
[85] Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, §32, odst. 3
[86]Tamtéž, příloha č. 2 k zákonu č. 247/1995 Sb.

tohoto zmocněnce samozřejmě zavazuje politickou stranu. Odvolat je možné toto zmocnění písemnou formou, prostřednictvím doručení odvolání krajskému úřadu.[87]

Slovensko

Kandidátní listina na Slovensku musí obsahovat název politické strany či koalice se seznamem všech kandidátů. Ti musí být charakterizováni jménem a příjmením, titulem, aktuálním zaměstnáním, trvalým pobytem a také v jakém pořadí budou uvedeni na kandidátní listině. Nesmíme zapomenout také na podpis s razítkem statutárního orgánu politické strany. Pokud se ale jedná o koalici, je zapotřebí, aby tak učinila každá politická strana tvořící koalici.[88] Součástí musí být také souhlasné prohlášení kandidáta se svou kandidaturou, že nekandiduje na jiné kandidátní listině a nevidí žádné překážky, které by bránily jeho volitelnosti. Dále, že byla zaplacená volební kauce ve výši 17.000,- eur, a že byl stanoven zmocněnec a náležitě identifikován.[89] Je vyloučeno, aby zmocněnec byl zároveň kandidátem.[90] Zákon požaduje zaplacení kauce na zvláštní účet ministerstva vnitra. Pokud politická strana překročí alespoň 2% platných hlasů, kauce jí bude vrácena. Jinak poputuje do státního rozpočtu jako jeho příjem.[91]

Ohledně výše volební kauce, resp. jejímu významu a souladu s Ústavou se již dříve vyjádřil Ústavní soud: „*...prispieva k formovaniu zodpovedného postoja politických strán k ich rozhodnutiu zúčastniť sa volieb, ktoré by malo byť prejavom „vážnosti ich volebných úmyslov“... Požiadavka zloženia volebnej kaucie ustanovená zákonom v zásade nie je spôsobilá zasiahnuť do podstaty pasívneho volebného práva a narušiť jeho zmysel, ak je volebná kaucia zákonom určená v takej sume (výške), že jej zloženie nepredstavuje pre politickú stranu s nádejou na volebný úspech citeľný problém a závažnú prekážku jej účasti vo voľbách. Výška kaucie pre voľby do Národnej rady Slovenskej republiky je ustanovená sumou 16 596,96 € (500 000 Sk), čo predstavuje približne 25-násobok priemernej mzdy. Požiadavka jej uhradenia kandidujúcou politickou stranou ako jedna z podmienok účasti jej kandidátov vo voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky môže predstavovať pre menšie a novozaložené politické strany nezanedbateľný problém, a preto sa z hľadiska ústavných limitov obmedzovania základných práv a slobôd všeobecne vyjadrených v čl. 13 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“) v spojení so základným právom občanov zúčastňovať sa na správe verejných vecí slobodnou voľbou svojich zástupcov ustanoveným v čl. 30 ods. 1 ústavy, ako aj princípom slobodnej súťaže politických síl vyjadreným v čl. 31 ústavy*

[87] Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, §32, odst. 4 a 5
[88]Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §50, odst. 3
[89] Tamtéž, §50, odst. 4
[90] Tamtéž, §50, odst. 8
[91] Tamtéž, §50, odst. 9

nachádza na hraniciach ústavnej tolerovateľnosti."[92] Z tohoto rozhodnutí proto usuzuji, že Ústavní soud sice souhlasí s aktuální výší volební kauce, nicméně nesouhlasí s jejím navyšování pro futuro, neboť pro malé strany nemusí být snadné poměrně vysokou volební kauci uhradit.

I přes tuto okolnost mám za to, že je zde volební kauce vysoká, např. ve srovnání s českou úpravou. Je třeba si však uvědomit, že na Slovensku je jeden celostátní obvod. I přesto se neubráním názoru, že vzhledem k velikosti země by byla přiměřená kauce poloviční, např. vzhledem k české kauci (resp. slovy zákona příspěvku na volební náklady), která činí 15.000,- Kč za volební kraj, při 14 krajích je kauce 210.000,- Kč. Pokud bychom přepočetli slovenskou kauci, tak při kurzu za 1 euro = 27,030 Kč (ke dni 22.11.2015) činí kauce na Slovensku 459.510,- Kč.

Maximální přípustný počet kandidátů je 150,[93] jelikož tolik je křesel v Národní radě. Co se týče počtu kandidátů, tak je stanoven tak, aby při 100% zisku hlasů získala strana 150 mandátů. Chybí ale náhradník, např. v případě úmrtí, ztrátě volitelnosti kandidáta apod. Osobně se domnívám, že takto přehledný a jednotný seznam všech kandidátů je pro voliče mnohem čitelnější, neboť si tak snadno mohou představit předpokládané složení zastupitelského sboru. Otázkou zůstává, kolik kandidátů budou občané znát. Také, jak bylo výše zmíněno, je možné pomocí jedné vůdčí osobnosti na kandidátní listině zvýšit své volební zisky, neboť je možné jednou osobností oslovit celou republiku.

Polsko

Kandidátní listinu v Polsku upravuje polský volební kodex. Je nutné uvést, že zákon zde používá pro doposud nezaregistrovanou kandidátní listinu pojem seznam kandidátů. Právo nominovat kandidáty na poslance náleží volebnímu výboru politické strany či koalice a volebnímu výboru voličů.[94] Za účelem registrace kandidátních listin mají povinnost všechny tyto subjekty vytvořit volební výbory.[95]

Volební výbor voličů vznikne, pokud jeho vznik podpoří peticí alespoň 1000 občanů s volebním právem. Zprávu o vzniku volebního výboru voličů zašle její zmocněnec Státní volební komisi, a to nejpozději 50 dní před konáním voleb. Přiloží také seznam obyvatel podporujících

---

[92] Nález Ústavního soudu Slovenské republiky PL. ÚS 6/08 ze dne 11.2.2009. Dostupné na <http://www.judikaty.info/document/ussr/27314>. (Po přihlášení)

[93] Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §50, odst. 5

[94] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 204, § 1 (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.

[95] KUBÁT, Michal. *Politika v Polsku po roce 1989: volby, volební systémy a jejich politické konsekvence.* 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000, s. 28.

vznik komise. Seznam obsahuje jejich jména, adresu, číslo PESEL a podpis.[96] Z tohoto ustanovení zákona jasně vyplývá, že je možné vytvořit kandidátní listinu složenou pouze z nezávislých kandidátů. V praxi se tento způsob kandidatury využívá, nicméně je to spíše alternativa k politickým stranám.

V případě vzniku volebního výboru strany či koalice není zapotřebí podpisů, ale také musí podat zprávu Státní volební komisi ve lhůtě nejpozději 50 dní před volbami. V ní strana uvede např. výpis z evidence politických stran a výtah z jejího statutu, ze kterého je zřejmé, který orgán je oprávněn za stranu jednat navenek.[97] Politická strana v tomto ohledu má zjednodušenou pozici, jelikož kreace volebního výboru je v tomto případě spíše formálního charakteru.

Samotný seznam kandidátů (kandidátní listina) však musí být podpořen podpisy 5000 obyvatel s trvalým pobytem v daném volebním obvodu.[98] (Toto ustanovení platí jak pro volební výbor politické strany, tak i pro volební výbor voličů.)

Volič může podpořit více takových seznamů kandidátů. Pokud by volič vzal svou podporu zpět, takový úkon nemá právní účinky. Volič uvádí své jméno, příjmení, adresu bydliště a identifikační číslo PESEL (11 místný identifikátor pro obyvatele s trvalým pobytem delším než 2 měsíce). Požadavek 5000 podpisů je zmírněn, pokud byl tento počet podpisů získán minimálně v polovině volebních obvodů.[99] Seznamy kandidátů musí být předloženy do obvodní volební komise nejpozději 40 dní před konáním voleb, a to do 24 hodin v poslední den lhůty.[100]

Dále jsou velmi podrobně stanovena pravidla pro počet kandidátů na seznamu. Nemůže jich být méně, než kolik jich může být v daném obvodu zvoleno, avšak může jich být více, a to maximálně až dvakrát.[101] Na každé kandidátní listině by z tohoto důvodu měl být dostatek náhradníků.

Velice zajímavé je ustanovení kvót pro ženy a muže s tím, že na kandidátní listině nesmí být méně než 35% žen a také zde nesmí být méně než 35% mužů.[102] Již několikrát byla v ČR diskutována otázka kvót pro zastoupení žen v politice, nicméně výsledek těchto diskuzí nenalezneme v zákoně, ale zatím pouze v tom, že strany se samy snaží začlenit více žen i do svého vedení a ženám také dávají větší prostor, než tomu bylo dříve. Polská úprava této problematiky je dle mého soudu velmi zdařilá a vyvážená, neboť garantuje určité zastoupení

---

[96] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl.204, §6-7 (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.
[97] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl.204, §3 (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.
[98] Tamtéž, čl.210, §1
[99] Tamtéž, čl.210, § 2
[100] Tamtéž, čl.211, §1
[101] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl.211, §2 (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.
[102] Tamtéž, čl.211, §3

nejenom ženám, ale i mužům. Výhodou je, že nedojde k druhému extrému, a to ke kandidátní listině plné žen. Otázkou ale zůstává, zda těmito kvótami zákonodárci netvrdí, že ženy nejsou schopny se samy ve společnosti prosadit.

Seznam kandidátů podává písemnou formou volební zmocněnec. Zmocněnec musí k tomuto úkonu mít plnou moc, musí být uvedeno jeho jméno s příjmením, bydliště a identifikační číslo PESEL.[103] Kandidát musí mít uvedeno jméno, bydliště, zaměstnání. Pokud bude chtít nestraník kandidovat na kandidátní listině politické strany, je to možné, ale jeho kandidatura musí být touto politickou stranou schválena.[104] K seznamu kandidátů také musí být bezpodmínečně přiloženo osvědčení o podpoře s uvedením počtu voličů, kteří podpořili kandidátní listinu (alespoň 5000 podpisů), písemný souhlas kandidáta se svou kandidaturou (jméno/jména s příjmením, příp. rodné příjmení, jména rodičů, datum a místo narození, bydliště a příslušnost k politické straně). Dále je nezbytné doložení lustračního osvědčení dle zvláštního zákona, pro kandidáty narozené před r. 1.8.1972 a závěrem prohlášení kandidáta, že je volitelný.[105] Po předložení seznamu kandidátů není možné doplňovat jména kandidátů, ani provádět jejich změny.[106]

3.2 Samotná registrace kandidátů

ČR

V České republice tato pravomoc náleží Krajskému úřadu; právě ten má za úkol registrovat kandidátní listiny.[107] Co se týče podávání kandidátních listin, strany musí splnit základní předpoklad, a to ten, že jejich činnost nebyla soudně zastavena.[108] Dále jsou definovány koaliční kandidátní listiny tak, že musí být označeny jako koaliční každou stranou kandidující na této kandidátní listině, musí mít uvedeno pojmenování a výčet stran podílejících se na koalici.[109] V praxi se tato podmínka obchází, jedna politická strana sestaví kandidátní listinu a v tichosti tam uvede členy jiné politické strany.

Pro případ, že strana podá krajskému úřadu také samostatnou kandidátní listinu, pak už nelze, aby strana nadále byla součástí koaliční kandidátní listiny. Zároveň je strana (nebo také hnutí, či koalice) limitována pouze jednou kandidátní listinou ve volebním kraji. Pokud chce

---

[103] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl.211, §4 (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.
[104] Tamtéž, čl.212, §1 a 3
[105] Tamtéž, čl.212, §5
[106] Tamtéž, čl.212, §6
[107] Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, §12, 1 b
[108] Tamtéž, §31, odst.1
[109] Tamtéž, §31, odst. 1

koalice kandidovat ve všech volebních krajích, musí mít koalice všude stejné složení. Sám kandidát nemůže kandidovat na více kandidátních listinách, než na jedné.[110]

Lhůta pro podání kandidátní listiny je stanovena na 60 dnů před dnem voleb, podává ji zmocněnec. Krajský úřad mu musí toto podání potvrdit.[111] Zároveň je nutné při podávání kandidátní listiny doložit uhrazení příspěvku na volební náklady na účet České národní banky, který činí 15.000,- Kč za volební kraj.[112]

Poté následuje fáze projednávání a registrace kandidátních listin. Lhůty se v tomto případě počítají v dnech, které zbývají do voleb. Mezi 66. a 60. dnem před volbami provede krajský úřad přezkum podaných kandidátních listin, zdali byly splněny zákonem předepsané náležitosti. Pokud nebyly splněny, nebo zde byly chyby, musí vyzvat stranu k opravě, a to nejpozději do 58 dnů před volbami. Lhůta pro opravu je stanovena zákonem, a to do 50 dní před volbami.

Pokud nedojde k opravě, pak krajský úřad může vyškrtnout kandidáta z kandidátní listiny ve 49. dnu před volbami, bude-li scházet souhlas kandidáta s kandidaturou, nebo pokud kandidát kandiduje ve více volebních krajích či na více kandidátních listinách, dále u nadpočetných kandidátů překračující daný počet, nebo kandidáta s nesprávně uvedeným jménem, nebo příjmením.[113]

V případě, že bude vše v pořádku, krajský úřad pak 49. den před volbami rozhodne následovně: buď bude kandidátní listina v pořádku a může ji zaregistrovat, nebo tomu tak nebude a pak odmítne celou kandidátní listinu, když bude odporovat zákonu a nedošlo k nápravě.[114] V návaznosti na výše uvedené vyhotoví rozhodnutí, kde uvede výrok spolu s odůvodněním a poučením, že je možné se proti tomuto rozhodnutí bránit u soudu. Pokud bude rozhodnutí kladné, tak samozřejmě není zapotřebí odůvodňovat provedení registrace.[115]

Následně krajský úřad zašle seznam se všemi stranami, které podaly kandidátní listinu Státní volební komisi; ta pak pomocí losu určí číslo za účelem označení volebních lístků. Krajský úřad může zaregistrovat kandidátní listinu i dodatečně, nejpozději ale do 20 dnů přede dnem konání voleb, pokud o tomto rozhodne soud.[116] Pokud ani tímto způsobem nebude zaregistrována kandidátní listina, pak krajský úřad do jednoho měsíce vrátí příspěvek na volební

[110] Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, §31, odst. 1 a 2
[111] Tamtéž §31, odst. 3
[112] Tamtéž §31, odst. 4
[113] Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, §33, odst. 1, 2
[114] Tamtéž, §33, odst. 3
[115] Tamtéž, §33, odst. 4 a 5
[116] Tamtéž, §33, odst. 6 a 7

náklady. Následuje (dle mého zbytečné) ustanovení, že registrace je podmínkou pro vytištění hlasovacích lístků.[117]

Slovensko

Na Slovensku registraci kandidátních listin provádí Státní komise (Štátna komisia pre voľby a kontrolu financovania politických strán). Aby mohla strana kandidátní listinu podat, je nutná předchozí registrace strany dle zvláštních předpisů. Poslední přípustná lhůta pro podání kandidátní listiny činí 90 dní před volbami. Toto podání je zapotřebí učinit pomocí zmocněnce zapisovateli Státní komise, a to v listinné, nebo v elektronické podobě. K nesprávně, či později podaným kandidátním listinám, se nepřihlíží.[118] Je připuštěna možnost koalice, ale nepřipouští se podání separátní kandidátní listiny, pokud strana participuje na koaliční kandidátní listině.[119]

Obcházení uzavírací klauzule stejným způsobem, jako k tomu dochází v ČR není výslovně zakázáno, jako tomu bylo v minulosti na Slovensku. Domnívám se však, že to není zapotřebí, jelikož u společných koaličních kandidátních listin se uplatňuje výhodnější uzavírací klauzule. Podrobněji se budu touto problematikou zabývat v další části mé práce.

Následuje fáze přezkoumávání kandidátních listin, a to nejpozději do 80 dní před volbami zvláštním odborným útvarem. Vůbec nejsou přezkoumávány takové kandidátní listiny, kde není přiloženo potvrzení o zaplacení kauce.[120] Může dojít i k vyškrtnutí kandidáta, který např. nesplňuje podmínky volitelnosti, nepodepsal souhlasné prohlášení či je uveden na více kandidátních listinách. Pokud jen k jedné nedoložil prohlášení, bude z ní vyškrtnut, také bude vyškrtnut všude jinde, kde toto prohlášení není připojeno. Kdyby souhlasné prohlášení kandidáta bylo u všech kandidátních listin, bude vyškrtnut ze všech. Také bude vyškrtnut, pokud bude nadpočetný.[121] Osobně se však domnívám, že zde snad není možné se splést a uvést více než požadovaných 150 kandidátů.

Pak ve finále dochází k samotné registraci kandidátních listin. Ta bude uskutečněna nejpozději do 70 dní před volbami. Budou zaregistrovány jak úplné, tak upravené listiny (vyškrtnutím neodpovídajících kandidátů). Dále je samozřejmě stanoveno, že registrace je

[117] Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, §33, odst. 8 a 9
[118]Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, § 50, odst. 1
[119] Tamtéž, §50, odst. 2
[120] Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §51, odst. 1
[121] Tamtéž, §51, odst. 2

podmínkou, aby byly vytištěny hlasovací lístky.[122] Když nebude kandidátní listina splňovat zákonné požadavky, nebo ji nebude možné upravit výše uvedeným způsobem, bude odmítnuta.[123]

Poté bude vyhotoveno Státní komisí rozhodnutí, kterým bude kandidátní listina zaregistrována, zaregistrována s výhradami nebo nezaregistrována. Politická strana bude vyzvána, aby si toto rozhodnutí ve lhůtě 24 hodin převzala. Pokud tak neučiní, nastane fikce převzetí. Je možné se také soudně bránit proti rozhodnutí o zaregistrování kandidátní listiny s výhradami, nebo o odmítnutí registrace. Když soud rozhodne, že má být registrována kandidátní listina, nebo kandidát nemá být vyškrtnut, Státní komise musí provést registraci do 24 hodin, od doby, kdy jí bude doručeno rozhodnutí soudu.[124]

Po registraci kandidátních listin Státní komise odevzdá seznam kandidátů členěný podle jednotlivých politických stran k tisku. Ministerstvo vnitra má za úkol zajistit vytištění seznamu. Obec ho pak musí obdržet od okresního úřadu ve lhůtě do 40 dnů před volbami. Ta pak musí zajistit distribuci seznamu kandidátů do domácností občanům, a to nejpozději do 25 dní před volbami.[125]

Slovenská právní úprava je v tomto ohledu přísnější, neboť Státní komise narozdíl od Krajského úřadu nevyzývá k opravě, či doplnění. Opravu provede Státní komise pouze vyškrtnutím, není totiž výslovně uvedeno, že by sama strana mohla jakkoli doplňovat, či opravovat kandidátní listinu.

Polsko

Registraci zde provádí Obvodní volební komise, která po předložení seznamu kandidátů (včetně příloh) zkoumá v přítomnosti osoby, která ho předložila, zda splňuje zákonem stanovené požadavky (uvedené výše). Pokud splňuje, tak vydá předkladateli písemné potvrzení. Originály seznamů s podpůrčími podpisy (petiční archy) komise očísluje a opatří razítkem, ověří správnost údajů a zapečetí je. Poté je lze je otevřít pouze před soudy.[126]

Následně Obvodní volební komise požádá ministerstvo spravedlnosti o informace z rejstříku trestů, týkající se kandidátů na seznamu. Poté volební komise ověřuje seznam kandidátů, poté vyhotoví protokol. Jedno vyhotovení zašle předkladateli, druhé Státní volební komisi s

---

[122] Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, § 52, odst. 1
[123] Tamtéž, §52, odst. 2
[124] Tamtéž, §52, odst. 3-5
[125] Tamtéž, §52, odst. 6
[126] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 213, § 1-3 (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.

prohlášeními (osvědčeními) kandidátů za účelem jejich lustračního prověření v Ústavu paměti národa.

Pokud má podaný seznam kandidátů jiné vady, než chybějící podpůrčí hlasy voličů, vyzve předkladatele, aby je ve lhůtě 3 dnů odstranil. V případě, že tak neučiní, komise listinu nezaregistruje jako celek, nebo nezaregistruje konkrétní kandidáty, jichž se pochybení týkalo.[127] Pokud je předložených podpisů voličů méně, než ukládá volební kodex (tedy méně než 5000), volební komise vyzve předkladatele seznamu, aby doplnil chybějící počet podpisů. To je možné jen tehdy, pokud neuplynula původní lhůta 40 dnů do dne voleb. Pokud ještě neuplynula, tak podpisy musí být doloženy do posledního dne této lhůty. Pokud však už lhůta uplynula, či nebyla dodržena, volební komise odmítne registrovat seznam kandidátů.[128] Stejně tomu bude tak, když dojde k pochybnosti o pravdivosti některých podpisů.[129] Předkladatel se může bránit odvoláním podaným ke Státní volební komisi do 3 dnů od doručení rozhodnutí o odmítnutí registrace. Proti jejímu rozhodnutí už není přípustný žádný opravný prostředek (mám za to, že ani soudní), v případě úspěšného odvolání musí Obvodní volební komise zaregistrovat seznam kandidátů.[130]

Státní volební komise ve lhůtě nejpozději 30 dnů přede dnem voleb losem rozdělí čísla na základě registračních protokolů, přičemž přednost mají ty strany, které kandidují ve všech volebních obvodech.[131]

Obvodní volební komise vydá oznámení, které kandidátní listiny jsou zaregistrovány, včetně jejich názvu, čísla a jmen kandidátů na nich.[132]

Komise vyškrtne z kandidátní listiny kandidáty, kteří zemřeli, stali se nezpůsobilí být zvolenými, nebo odvolali svůj souhlas s kandidaturou. Předkladateli je umožněno doplnit nového kandidáta, pokud by dotyčný kandidát zemřel a počet kandidátů na kandidátní listině tak byl nedostatečný. Pokud se však jednal o jiný důvod než smrt kandidáta, nebo doplnění nebylo provedeno ve lhůtě, kandidátní listině bude zrušena registrace a není možné se odvolat. Vyškrtnutí kandidáta se sdělí Státní volební komisi a voličům.[133] Zde bych chtěl pouze připomenout, že takové situace by měly být krajní, neboť se připouští na seznamu kandidátů uvést až dvojnásobek kandidátů, vzhledem k počtu volených poslanců. Tato situace může být pro

[127]Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 215, § 1-5 (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.
[128]Tamtéž, čl. 216, §1-2
[129]Tamtéž, čl.217, §1-2
[130]Tamtéž, čl. 218, §1-2
[131]Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 219 (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.
[132]Tamtéž, čl.221, §1
[133]Tamtéž, čl.222

politickou stranu výhodná. Pokud by některý kandidát přestal být volitelný, či zemřel, hned zde bude potencionální náhradník.

Obvodní volební komise po registraci kandidátních listin zajišťuje tisk hlasovacích lístků a jejich doručení okrskovým volebním komisím.[134] Volič totiž obdrží hlasovací kartu až ve volební místnosti, z toho důvodu není zapotřebí doručovat hlasovací lístky voličům.

Pokud budu srovnávat tuto problematiku, tak se domnívám, že zde jsou větší rozdíly mezi polskou úpravou a českou, případně slovenskou, než tomu tak bylo při otázce vyhlašování voleb. Polská úprava je velice moderní, např. ve kvótách žen a mužů na kandidátních listinách. Tato úprava není obsažena ani v zákonech v ČR, ani na Slovensku. Předpokládám, že by nevznikl problém s jejím převzetím do české právní úpravy. Nicméně abych jen nevyzdvihoval klady polské úpravy, dle mého názoru jsou zbytečně požadovány podpisy pro podporu kandidátní listiny a shledávám toto ustanovení do jisté míry obtěžujícím. Musím však vyzdvihnout možnost utvářet volební výbory voličů, které jsou nestranické a jsou zde jako alternativa k majoritnímu stranickému systému.

V polské úpravě se také nenachází volební kauce, resp. příspěvek na volební náklady, který se shodně vyskytuje jak v české, tak ve slovenské úpravě. Na druhou stranu, není třeba shánět podpisy, ale jen zaplatit finanční částku. Pokud se podíváme na problematiku z druhého pohledu, mohlo by dojít k tomu, že strany nenasbírají dostatek podpisů občanů a tudíž jich bude méně kandidovat. V ČR často mnoho let kandiduje několik desítek stran, o kterých vůbec volič ani nemusí vědět, že existují a vyvíjejí politickou činnost, zároveň nikdy nepřekročí významnější procento hlasů. Je proto možné, že by tímto ustanovením byly vyřazeny ze hry.

[134] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 223 (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.

4 Volební akt

4.1 Úprava hlasovacího lístku

ČR

V České republice je kandidátní listina vázaná. Vázaná listina se obecně vyznačuje tím, že do ní lze určitým způsobem voličem zasahovat, nicméně hlavní vliv na její složení mají příslušné politické strany. Nejznámější způsob zásahu jsou preferenční hlasy. Nicméně samotná existence této možnosti ještě neznamená automaticky schopnost voličů ovlivnit vše. Velice bude záležet na mechanismu, kterým volič tuto možnost aplikuje a dále bude důležitá váha, kterou tomu volební zákon přikládá.[135]

Volič disponuje čtyřmi preferenčními, slovy zákona přednostními hlasy. Ty mají význam pouze za předpokladu, že počet těchto hlasů bude tvořit alespoň 5% ze všech platných hlasů z příslušného volebního obvodu pro daného kandidáta. Příslušný kandidát pak obdrží poslanecký mandát a přitom se vůbec nebere v potaz jeho předchozí umístění na kandidátní listině.[136]

Pokud by volič při volbě upravil hlasovací lístek tak, že by nějakého kandidáta vyškrtl, nebo naopak dopsal, či změnil jeho jméno, tak k takové úpravě se nepřihlíží. Pokud volič však využije více přednostních hlasů než čtyři, přestane se k nim přihlížet. Nicméně hlasovací lístek je platný, hlas se přičte politické straně bez preferenčních hlasů.[137]

Neplatné jsou však takové hlasovací lístky, které jsou přetrhnuté, či nejsou vloženy do úřední obálky. Stejně tomu tak bude v případě, pokud se v jedné obálce nachází více hlasovacích lístků. Pokud hlasovací lístek je jinak poškozen, nebo jen přeložen a údaje na něm uvedené jsou čitelné, pak je platný.[138]

Slovensko

Na Slovensku má volič k dispozici také čtyři přednostní hlasy, pomocí kroužku má vyznačit ty, které preferuje.[139] Mandáty jsou přidělovány kandidátům podle jejich pořadí na hlasovacím lístku. V případě, že kandidát získá alespoň 3% přednostních (preferenčních) hlasů pro politickou stranu, příp. koalici, obdrží přednostně mandát. Pokud takových kandidátů bude

---

[135] NOVÁK, Miroslav a kol. *Volební a stranické systémy: ČR v mezinárodním srovnání.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, s.242.
[136] PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky.* 1. úplné vyd. Praha: Leges, 2011, s. 430.
[137] Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, §41, odst. 1.
[138] Tamtéž, §41, odst. 2.
[139] Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §58,odst. 1.

více, získají mandát na základě počtu přednostních hlasů. Při shodném počtu přednostních hlasů rozhoduje pořadí kandidátů.[140]

Zdejší volební kodex také spojuje sankci neplatnosti v případech, kdy volič do obálky umístí více než jeden hlasovací lístek, nebo chce použít neoriginální hlasovací lístek (pravděpodobně zkopírovaný, či vytištěný doma). Pokud volič udělí preferenční hlas více než čtyřem kandidátům, na preferenční hlasy nebere ohled, nicméně hlas jako takový je platný. [141] Stejně tak tomu je i v české úpravě.

Po skončení hlasování komise porovná počet voličů, kteří odvolili a počet obálek ve volební schránce. Ty lístky, které se budou vyskytovat mimo obálky, nebudou počítány. V případě poškození jsou lístky a obálky platné (ustanovení dle mého názoru míří na situace, kdy by např. došlo k přehnutí, či natrhnutí hlasovacího lístku s obálkou). Nepřihlíží se ke škrtání a k přípisům na hlasovacím lístku.[142]

Polsko

V Polsku je mechanismus odlišný. Volič si zde vybírá pouze jednu kandidátní listinu a z ní musí vybrat konkrétního kandidáta, kterému tímto udělí preferenční hlas. Volbu provede umístěním křížku X do čtvercového políčka u dotyčného kandidáta.

Článek polského zpravodajského portálu uvedl při příležitosti konání voleb v r. 2015, že v den voleb voliči obdrží ve volební místnosti dvě hlasovací karty - do Sejmu ve formě brožurky (knížečky), do Senátu pouze jeden list (žluté barvy).[143] Karta, určená k hlasování do Sejmu je bílá, počet stran se liší v závislosti na počtu volebních výborů, které kandidují v daném volebním obvodu. Na titulní straně jsou uvedeny instrukce pro hlasování.[144] Na druhé straně je uveden přehled jednotlivých volebních výborů. Na dalších stranách se pak již nacházejí seznamy kandidátů, řazené podle volebních výborů. Volič může v rámci celé brožurky zakřížkovat na jednom seznamu kandidátů (jednoho volebního výboru) pouze jednoho kandidáta.[145]

---

[140] Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §68, odst. 5

[141]Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §62.

[142] Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, §29, odst. 2-3.

[143] Parlamentarny.pl. *Parlamentní volby - jeden křížek X na hlasovací kartě do Sejmu, jeden do Senátu.* [online].parlamentarny.pl, 25.10.2015 [cit. 1.3.2016]. Dostupné na <http://www.parlamentarny.pl/wydarzenia/wybory-parlamentarne-jeden-znak-x-na-karcie-do-sejmu-jeden-x-do-senatu,1511.html>.

[144]*Státní volební komise sdělila volební účast v 17h*, *nejvíce voličů hlasovalo ve Varšavě.* [online]. *rmf24*.pl, 25.10.2015 [cit. 28.2.2016]. Dostupné na < http://www.rmf24.pl/raporty/raport-wybory-parlamentarne2015/fakty/news-pkw-podala-frekwencje-na-godz-17-najwiecej-osob-zaglosowalo-,nId,1909701>.

[145] Parlamentarny.pl. *Parlamentní volby - jeden křížek X na hlasovací kartě do Sejmu, jeden do Senátu.* [online].parlamentarny.pl, 25.10.2015 [cit. 1.3.2016]. Dostupné na

Hlas je stižen neplatností, pokud je křížek X umístěn vedle jmen dvou nebo více kandidátů na více kandidátních listinách. (Volič by mohl zakřížkovat na každé kandidátní listině jednoho kandidáta, jelikož do hlasovací schránky vhazuje hlasovací kartu ve formě brožurky jako celek). Hlas voliče je neplatný i v případě, pokud je křížek X uveden na těch kandidátních listinách, kterým byla zrušena registrace. Pokud by však byl vyškrtnut z kandidátní listiny pouze konkrétní kandidát a volič by i přes tuto okolnost zakřížkoval jeho jméno, pak jeho hlas bude platný a připadne kandidátní listině.

Hlas je neplatný, pokud volič nezakřížkuje žádného kandidáta. To vyplývá i ze způsobu hlasování, kdy volič vhazuje do hlasovací schránky brožurku jako celek.

Pokud volič zakřížkuje dva, či více kandidátů v rámci jedné kandidátní listiny, platí, že svůj hlas udělil tomu kandidátovi, který je zde uveden první.[146] Pokud volič dopíše na hlasovací lístek další čísla, jména kandidátů či jiné dodatky, takové úkony nemají vliv na platnost voličova hlasu.[147] Např. se jedná o situace, kdyby volič zde napsal vzkaz volební komisi, či nějakou poznámku apod.

Co se týče způsobu úpravy hlasovacích lístků, tak úprava České republiky a Slovenska je téměř totožná, úprava Polska se odlišuje nejvíce. Hlavní odlišností je pouze jeden (preferenční) hlas a zakřížkování kandidáta místo zakroužkování, což je pouze kosmetická záležitost. Nezvyklé je také použití brožurky, kde se nachází více kandidátních listin. Mám za to, že přehlednější je vložit jeden lístek. Dle mého názoru mají větší možnost ovlivnit složení zákonodárných sborů občané ČR a Slovenska. Sílu preferenčních hlasů dokládá také to, že v minulosti došlo v ČR ke vykroužkování kandidátů a zvolení kandidátů z posledních, prakticky nevolitelných míst.

4.2 Způsob hlasování

ČR

Hlasování samotné je velice přesně a výslovně upraveno. Je přímo vyloučeno zastoupení voliče. Nadbytečně je dle mého názoru stanoveno, že voliči předstupují před komisi a hlasují v pořadí, v jakém přišli.[148]

Volič se musí před komisí legitimovat občanským průkazem, či pasem. Od komise obdrží prázdnou obálku s razítkem. Pokud se nelegitimuje, nemůže hlasovat. Když není uveden

---

<http://www.parlamentarny.pl/wydarzenia/wybory-parlamentarne-jeden-znak-x-na-karcie-do-sejmu-jeden-x-do-senatu,1511.html>.

[146]Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 227 (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.

[147]Tamtéž, čl. 41.

[148]Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, §19, odst. 1 a 2.

ve výpisu z volebního seznamu a prokáže, že má právo zde hlasovat, bude zde dodatečně zapsán. Pokud má voličský průkaz, odevzdá ho komisi, ta ho přiloží ke zvláštnímu seznamu voličů. Volič se poté odebere sám za plentu, aby upravil hlasovací lístek a vložil ho do obálky. Pokud je invalidní, nebo nemůže číst a psát, je připuštěna výjimka, že za plentu s ním za účelem úpravy hlasovacích lístků půjde jiný volič, ne však člen komise. Volič může volit také doma, jen ale z vážných důvodů (zejména zdravotních). V takovém případě budou vysláni dva členové komise s přenosnou volební schránkou, úřední obálkou a hlasovacími lístky. [149] Je opět připuštěno, aby místo voliče, který není schopen vhodit lístek do volební urny, tento úkon provedl jiný volič, opět je z tohoto vyloučen člen volební komise.[150]

Jelikož volby v ČR trvají dva dny, ke konci prvního dne voleb je komisí volební schránka zapečetěna, následující den pak zkontrolována její neporušenost a je odpečetěna.[151] Poté následuje další den, kdy lze hlasovat.

Slovensko

Hned v úvodním odstavci týkajícím se hlasování je stanoveno, že volič hlasuje v pořadí, v jakém se dostavil do volební místnosti. Dále je stanovena povinnost voliče hlasovat osobně a výslovně je vyloučeno zastoupení. Po příchodu do volební místnosti volič musí prokázat svou totožnost buď občanským průkazem, či jiným dokladem s fotografií. Volební komise zakroužkuje jeho jméno na seznamu, předá mu hlasovací lístek a obálku. Převzetí musí volič stvrdit svým podpisem.[152]

Pak se volič musí odebrat za plentu, jinak mu nebude umožněno hlasování. (Stejně tak tomu je v ČR). Pokud by volič hlasovací lístek nesprávně upravil, může obdržet na žádost nový. Pro nesprávně upravený lístek je určena speciální schránka pro nepoužité hlasovací lístky. Po opuštění plenty vhodí volič před komisí obálku do volební schránky.[153]

Opět se setkáváme s ustanovením, které prolamuje princip, že za plentou je volič sám. S voličem za plentu může jít jiná osoba, která upraví hlasovací lístek dle jeho vůle. Takovou osobou ovšem nemůže být člen komise.[154]

Za účelem hlasování mimo volební místnost může volič požádat o vyslání dvou členů komise s přenosnou volební schránkou (i s lístky, obálkou a seznamem voličů, požadujících

---

[149]Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, §19, odst. 3-7.
[150]Tamtéž, §19a, odst. 2.
[151] Tamtéž, §21.
[152] Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §24, odst. 1 a 2.
[153] Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §24, odst. 3-5.
[154]Tamtéž, §24, odst. 6.

hlasování mimo volební místnost). Jako vážné důvody jsou demonstrativně označeny zdravotní.[155] V této souvislosti bych chtěl zmínit judikaturu Ústavního soudu, která se sice nevztahovala přímo na parlamentní volby, nicméně mám za to, že část týkající se samotného hlasování je společná všem typům voleb (obzvlášť, když Slovensko aktuálně veškeré typy voleb upravuje v jediném zákoně, také označován jako volební kodex). ÚS přihlédl ke všem okolnostem případu a uvedl, že tento postup, jakým hendikepovaný volič je z hlediska zákonnosti a tajnosti hlasování byl v pořádku: *„Na vykonanie volebného aktu prostredníctvom prenosnej volebnej schránky je aplikovateľný § 32 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov, a preto poskytnutie pomoci...takto hlasujúcemu hendikepovanému voličovi nie je porušením princípu tajnosti hlasovania. Tajné hlasovanie je nevyhnutnou zárukou pocitu istoty voliča, že bude môcť byť slobodným pri voľbách aj po voľbách. Má voličovi zabezpečiť nielen to, že ho pri volebnom akte nebude nikto popri „asistencii" nejakým spôsobom ovplyvňovať, ale aj to, že nikto nezisťuje, ako volil. Sloboda volieb by bola vylúčená v prípade, ak by mal volič potenciálny strach z následkov svojho volebného rozhodnutia. SKUTKOVÝ STAV: Vo vzťahu k priebehu hlasovania do prenosnej volebnej schránky v domove sociálnych služieb, pri ktorom...štyrom voličkám asistovali opatrovateľky, ktoré „predčítali mená a za voličky krúžkovali", by bolo možné hovoriť o porušení princípu tajnosti volieb, avšak ústavný súd musel brať do úvahy, že išlo o voličky, ktoré boli vzhľadom na svoj zdravotný stav značne fyzicky hendikepované...Takýto postup potom treba považovať za súladný s ustanovením § 32 volebného zákona, ktoré ho výslovne umožňuje."*[156]

Také zde se setkáváme s možností voliče nechat místo sebe jiného vhodit obálku do volební schránky, pokud to sám nemůže ze zdravotních důvodů učinit (opět to nesmí být člen komise).[157] Tímto ustanovením je totiž vyloučena manipulace s hlasovacími lístky, neboť by člen komise mohl úmyslně zneplatnit takový volební lístek, který by neodpovídal jeho politickému smýšlení. Mám za to, že na současném demokratickém Slovensku je tato pojistka zbytečná, nicméně po několika desítkách let totalitního režimu rozhodně není zvýšená ochrana na škodu, ba naopak.

Velmi striktní je povinnost voliče vhodit lístky, které nepoužil, či špatně upravil, do zapečetěné schránky. Pokud volič volil mimo volební místnost, tak je zapotřebí tyto lístky znehodnotit před vyslanými členy komise.[158]

---

[155]Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §24, odst. 7.
[156]Nález Ústavního soudu Slovenské republiky PL. ÚS 22/2011 ze dne 16.3.2011 . Dostupné na <http://www.judikaty.info/document/ussr/23522/ >. (Po přihlášení)
[157] Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §24, odst. 9 .
[158]Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §24, odst. 10.

Po vypršení času pro hlasování mohou odvolit ještě ti voliči, kteří se nacházejí uvnitř, či před volební místností. Schránka pro odložené lístky se umístí tak, aby s ní nemohlo být jakkoli manipulováno.[159] Jinak by teoreticky mohly být vloženy do obálek a například člen komise by je mohl v nestřežené chvíli chtít připočítat k hlasům z volební schránky.

Polsko

Volební kodex především zmiňuje osobní hlasování, kdy pod tento pojem zahrnuje i hlasování korespondenční. Kromě toho odkazuje na 7. oddíl kodexu[160], který umožňuje i hlasování pomocí zmocněnce. Tuto možnost mají jen hendikepovaní voliči, kdy stupeň jejich postižení musí být střední či vysoký, v podrobnostech kodex odkazuje na zvláštní zákon. Volič musí zmocněnci udělit plnou moc, aby mohl jeho jménem hlasovat ve volbách.[161] Kromě hendikepovaných voličů mohou tento způsob hlasování využít i ti voliči, kteří ke dni konání voleb dovršili věku 75 let.[162]

Nicméně hlasovat pomocí zmocněnce nelze vždy. Vyloučeno je hlasování tímto způsobem v zahraničních okrscích, na polských lodích, ve zvláštních volebních okrscích v nemocnicích, v domech s pečovatelskou službou, či ve věznicích, na vysokoškolských studentských kolejích/ubytovnách.[163]

Zmocněncem může být pouze osoba vedená v seznamu voličů v téže obci, jako volič. Připuštěna je výjimka, pokud zmocněnec získá osvědčení o právu volit jinde (volební průkaz.) Zmocněnec může akceptovat toto pověření pouze od jedné osoby s výjimkou, pokud je druhou osobou např. předek, potomek, manžel, bratr nebo sestra. Nemůže jím ale být člen okrskové volební komise, ani kandidáti v daných volbách, ani pozorovatelé (zástupci kandidátů ve volbách, kteří nemají ve volební místnosti žádné kompetence, jen dohlížejí na volební proces).[164] Je zřejmé, že toto vyloučení je zde zakotveno z důvodu střetu zájmů, neboť by například člen komise jako voličův zmocněnec mohl volit jinak, než si volič přál.

Velice pozoruhodné je oddělení funkcí člena komise a dohlížitelů nominovanými kandidáty, neboť dohlížitelé se žádným způsobem nepodílí na práci komise. Toto oddělení ještě

---

[159]Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §28.
[160] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 38, (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.
[161] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 54, § 1 (Kodeks wyborczy, ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.
[162]Tamtéž, čl.54, § 3.
[163] Tamtéž, čl.54, § 4.
[164]Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 55 (Kodeks wyborczy, ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.

více zaručuje transparentnost volebního procesu. Naopak v ČR jsou jednotliví členové komise většinou nominováni politickými stranami, kdy každého člena nominuje jiná politická strana.

Plná moc se uděluje před starostou obce, či zaměstnancem obecního úřadu, který je touto agendou pověřen. Je sepsána na základě žádosti voliče, který ji adresuje starostovi obce, u níž je volič veden v seznamu voličů. K žádosti je nutno přiložit kopii zprávy o aktuálním zdravotním stavu (kvůli prokázání stupně postižení), písemný souhlas zmocněnce, případně kopii osvědčení o právu hlasovat v případě, že je zmocněnec veden v seznamu voličů v jiné obci (tedy že zmocněnec není zapsán ve stejném seznamu voličů jako zmocnitel). Plná moc se sepisuje ve třech vyhotoveních, jedno obdrží zmocnitel, jedno zmocněnec a jedno zůstane obci.[165]

Pokud žádost obsahuje vady, či nesplňuje zákonné požadavky, bude volič (zmocněnec) ve lhůtě 3 dnů od podání žádosti vyzván, aby tyto vady odstranil. Pokud vady odstranit nelze, nebo nebudou podklady doplněny, plná moc nebude sepsána. O tomto bude volič vyrozuměn bez zbytečného odkladu.[166]

Volič má právo na zpětvzetí této plné moci. Toto zpětvzetí musí obdržet starosta příslušné obce nejpozději 2 dny před konáním voleb, případně přímo volební komise v den voleb.

Plná moc pozbývá účinnosti přímo ze zákona, pokud volič (zmocnitel) zemřel či pozbyl volební právo, zmocněnec není zapsán v seznamu voličů daného okrsku, nebo zmocněncem byl ustanoven člen volební komise nebo dohlížitel. Účinky zpětvzetí či pozbytí účinnosti vyznačí v seznamu voličů starosta, nebo v den voleb okrsková volební komise.[167]

Před tím, než může zmocněnec přistoupit ke hlasování, musí se prokázat dokladem totožnosti (obč. průkazem, případně pasem) a udělenou plnou mocí. Volební komise poznamená jméno voličova zmocněnce do seznamu voličů v kolonce Poznámky. Zde uvede u příslušného místa na seznamu jméno voliče s označením zmocněnec a plnou moc přiloží k seznamu voličů.

Zmocněnec stvrdí svým podpisem převzetí hlasovacích lístků u jména voliče, od kterého získal plnou moc k hlasovaní. Pokud by ovšem z výše uvedených důvodů plná moc pozbyla účinnosti, nebo došlo k jejímu zpětvzetí, zmocněnci nebudou vydány hlasovací lístky.[168]

Velmi důležité je také ustanovení, které zakazuje udělit toto zmocnění výměnou za prospěch majetkového nebo osobního charakteru, zmocněnec také nesmí od zmocnitele za

---

[165]Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 56 (Kodeks wyborczy, ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.
[166] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 57, (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.
[167] Tamtéž, čl.58.
[168] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 59, (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.

hlasování jeho jménem obdržet úplatu. Co se týče úkonů spojených se sepisem plné moci, tak tyto jsou bezplatné.[169]

Tato část volebního kodexu týkající se hlasování pomocí zmocněnce byla posuzována Ústavním soudem. Ten v tomto ohledu shledal toto ustanovení za souladné s Ústavou. ÚS uvedl, že zmocnění k hlasování má pouze jednorázový charakter a týká se konkrétních voleb, charakterizovaných v plné moci. Není tedy možné hlasovat ve všech volbách na jednu plnou moc. Je nepopiratelné, že pokud volič hlasuje pomocí zmocněnce, nehlasuje osobně. Všechna ustanovení, zmiňující, že volby jsou přímé, se týkají voleb, nikoli samotného aktu hlasování. Přímost voleb znamená jednostupňovost, tedy že volič hlasuje pro konkrétního kandidáta, nikoli pro volitele (ÚS měl dle mého názoru pravděpodobně na mysli situaci v USA, kdy je prezident volen pomocí volitelů).

Přímá volba znamená, že volič hlasuje pro konkrétního kandidáta, bezprostřednost (přímost) volby nezahrnuje požadavek osobního hlasování. ÚS dále uvádí, že existují situace, kdy není pochybováno o přímosti voleb. Např. nevidomý, či jinak hendikepovaný volič také nehlasuje osobně, nýbrž místo něho upravuje hlasovací kartu a vhazuje ji jiná osoba, tzn. volič sám také osobně nehlasuje. Princip přímosti voleb dle čl. 96, odst. 2, čl. 97, odst. 2, čl. 127, odst. 2 a čl. 169, odst. 2 Ústavy značí jednostupňovost aktu a nevyžaduje osobní hlasování, s kterým by bylo v nesouladu hlasování pomocí zmocněnce. Takový názor zastává i většina představitelů právní vědy.[170]

Co se týče průběhu klasického hlasování, tak před samotným hlasováním musí volič prokázat okrskové volební komisi svou totožnost. Poté volič obdrží od komise hlasovací kartu s pečetí komise. Převzetí volič stvrdí svým podpisem v seznamu voličů. Následně se musí odebrat na místo ve volební místnosti, zajišťující tajnost hlasování.[171] Takto volební kodex vymezuje s největší pravděpodobností plentu, ačkoli ji výslovně neuvádí.

Poté volič vhodí hlasovací kartu do urny takovým způsobem, aby potištěná strana hlasovacího karty nebyla při vhazování vidět.[172]

K 1.7.2016 nabudou účinnosti další ustanovení, která se týkají hlasovacích obálek. Z dosavadní úpravy totiž vyplývá, že aktuálně se hlasovací obálky nepoužívají. Další odstavce,

---

[169] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 60, (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.
[170] Rozhodnutí Ústavního soudu Polské republiky (Trybunał Konstytucyjny) ze dne 20.7.2011, sp. zn. K 9/11. Dostupné na <http://isap.sejm.gov.pl/Download;jsessionid=3B44D8F49504B124DB48F30169FFFF53?id=WDU20111490889&type=1>.
[171] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 52, (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.
[172] Tamtéž, čl. 52.

přidané novelizací stanoví, že volič může vhodit hlasovací kartu v hlasovací obálce. Dostupnost těchto obálek bude zajišťovat na území obce starosta, v zahraničí konzul a na polské lodi kapitán.[173]

Pro českého, či slovenského voliče může být překvapivé, že v Polsku dosud nejsou hlasovací karty vhazovány v obálkách. Nicméně z textu volebního kodexu tato skutečnost jasně vyplývá. Vzhledem k tomu, že hlasovací karta do Sejmu má formu brožurky a tudíž není na první pohled vidět, jak volič hlasoval, není proto využívání obálek nezbytné.

Na přání hendikepovaného voliče je možné, aby mu s volbou vypomohla jiná osoba, opět kromě členů volební komise.[174]

Volební úprava připouští, aby nevidomý volič mohl hlasovat i v Braillově písmu.[175] Tuto možnost hodnotím velice kladně, neboť jinak by se musel volič spolehnout pouze na osobu blízkou, která by upravovala hlasovací lístek místo něj.

Pokud bych měl zhodnotit možnosti hlasování v Polsku, tak chci zde vyzdvihnout vysokou míru možností, jak může hendikepovaný či starší člověk hlasovat. Co se týče hlasování pomocí zmocněnce, tak na jednu stranu to vidím jako velkou výhodu, např. v případě, kdy manžel splňuje podmínky pro zastoupení. V takovém případě může místo něj volit manželka. V čem vidím osobně problém, může být tzv. kupčení s hlasy. Mám za to, že není možné zjišťovat pohnutky, proč se volič rozhodl pro toto zmocnění. Je možné, aby prarodič k tomuto zmocnil svého vnuka, ale jaká je záruka, že voličova vůle bude zachována a zmocněnec bude volit podle vůle voliče? Jak lze zjistit, že sociálně slabší občan neprodal své volební právo jinému?

Zákon tyto možnosti výslovně zakazuje a trestá je v čl. 511 a 512 volebního kodexu finančním postihem, dokonce i možným odnětím osobní svobody. Přesto se však domnívám, že riziko je příliš vysoké a hrozí zneužití. Na druhou stranu je zde jako pojistka zakotveno obecné pravidlo, že zmocněnec může hlasovat maximálně za jednoho voliče, případně i za druhého voliče, pokud je to třeba rodinný příslušník. Nemůže se tedy stát, aby jeden zmocněnec hlasoval například za 20 voličů. I přes tuto pojistku vnímám tuto možnost jako kontroverzní, kvůli zkušenosti z ČR s kupčením hlasů. V ČR je v takových situacích možná volba pomocí přenosné volební schránky, kdy se členové volební komise dostaví přímo za voličem. Dle mého názoru je tento způsob přijatelnější a bezpečnější, zároveň administrativně jednodušší, neboť volič hlasuje sám.

---

[173]Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 52, (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.
[174] Tamtéž, čl.53.
[175] Tamtéž, čl. 40.

4.3 Korespondenční hlasování

Dalším aspektem, kterým bych se chtěl ve své práci zabývat, je tzv. korespondenční hlasování, někdy se uvádí pojem distanční hlasování. Spočívá v tom, že volič hlasuje na dálku, aniž by se musel dostavit fyzicky do volební místnosti, například poštou nebo elektronicky prostřednictvím internetu. Tento způsob volby může být využíván jak pro hlasování, kdy se volič stále nachází na území domovského státu, tak i pro hlasování, kdy se volič nachází v zahraničí.

Marek Antoš však zastává názor, že by neměl být tento pojem směšován s distančním hlasováním, jelikož dle jeho názoru je možné distančně hlasovat do přenosné volební schránky, pomocí voličského průkazu či na zastupitelských úřadech. Jako příklad korespondenčního pak uvádí hlasování poštou.[176]

V této podkapitole se zaměřím především na hlasování poštou, které pokládám za stěžejní. Jelikož ve všech státech hlasování poštou není ještě upraveno, uvedu proto možnosti, resp. alternativy, které má občan daného státu aktuálně k dispozici. Ostatní způsoby hlasování jsem uvedl v předchozí podkapitole nazvané Způsob hlasování.

ČR

V České republice tento způsob hlasování není vůbec zakotven, i když tato problematika byla několikrát v Poslanecké sněmovně diskutována. Z poslední doby existuje sice poslanecký návrh opozičního poslance za TOP 09[177], ale vzhledem k současné politické situaci nepředpokládám, že by na něj vládní koalice brala ohled. Tento návrh byl poslancům rozeslán dne 18.12. 2015. [178]Nicméně i přes tuto okolnost hodlám tento návrh zmínit a rozebrat, jelikož z něho může být později vycházeno.

Důvodová zpráva k tomuto návrhu zákonu uvádí, že korespondenční hlasování bude možné pouze pro volby do Parlamentu ČR (avšak pouze do Poslanecké sněmovny), dále v 1. kole prezidentských voleb. Je zde také zahrnuto hlasování ve volbách do Evropského parlamentu.[179] S tímto vymezením souhlasím, neboť tyto volby jsou dle mého názoru nejvýznamnější. Evropský parlament je pravděpodobně zahrnut i z toho důvodu, že má velice slabou volební účast a tímto opatřením by se mohla zvýšit.

---

[176] ANTOŠ, Marek. *Principy voleb v České republice: [doplněno o srovnání se státy Evropské unie]*. Praha: Linde, 2008, s.139-145.

[177] CECHL, Pavel. *Poslanecký návrh. Bič na výmluvy. Volební lístek (možná) pošlete poštou.* [online]. tyden.cz, 5.1.2016 [cit. 27.1.2016]. Dostupné na < http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/bic-na-vymluvy-volebni-listek-mozna-poslete-postou_367799.html>.

[178] Sněmovní tisk 676/0, část č. 1/4. Novela z. o volbách do Parlamentu ČR. [online]. psp.cz, [cit. 27.1.2016]. Dostupné na < http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=676&CT1=0>.

[179] Sněmovní tisk 676/0, část č. 1/4. Novela z. o volbách do Parlamentu ČR. [online]. psp.cz, [cit. 27.1.2016]. Dostupné na < http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=676&CT1=0>.

Hlavním účelem této úpravy je snazší možnost hlasování pro občany v zahraničí, v důvodové zprávě jsou výslovně zmíněni například studenti programu ERASMUS. Je třeba vyzdvihnout možnost hlasovat distančně i v rámci ČR, kdy se volič zdržuje mimo své trvalé bydliště (student studující v jiném městě v rámci ČR). Volič by nemusel jezdit do místa svého trvalého bydliště za účelem hlasování, ani si zařizovat voličský průkaz. Tento návrh by se měl vztahovat jak na voliče, kteří jsou vedeni u obecního úřadu na stálém voličském seznamu, tak i na voliče vedené zastupitelským úřadem na zvláštním voličském seznamu.[180]

Tuto navrhovanou úpravu hodnotím velice kladně, neboť novela kromě těchto nových možností jakým způsobem hlasovat, zachovává původní možnosti hlasování mimo volební místnost, stejně jako klasické hlasování ve volební místnosti. Volič tak dostane na výběr ze širší palety možností, jakým způsobem bude vykonávat své volební právo.

Úprava bohužel neupravuje korespondenční volby do Senátu a u druhého kola prezidentských voleb. V případě senátních voleb jsou příčinou dle autora předlohy větší administrativní komplikovanost při určování, k jakému obvodu voliče zařadit. (Domnívám se, že se jedná o případy, kdy by volič nebyl zapsán na stálém voličském seznamu u obecního úřadu). Co se týče druhého kola hlasování u voleb hlavy státu, je zde problém s lhůtami mezi jednotlivými koly, které by bylo obtížné dodržet, neboť hrozí, že by hlasovací lístky nebyly včas voličům doručeny.[181]

Aby volič mohl korespondenčně hlasovat, musí o to požádat příslušný obecní, či zastupitelský úřad. Toto podání musí být učiněno buď osobně, nebo písemně, a to včetně úředně ověřeného podpisu. Připouští se také podání formou elektronického podpisu či pomocí datové schránky. Následně budou voliči buď osobně předány či zaslány do vlastních rukou hlasovací lístky. Volič poté příslušný hlasovací lístek vloží do hlasovací obálky, přiloží identifikační lístek s údaji o volebním kraji/obvodu. Také musí podpisem stvrdit, že hlasuje osobně a také prohlásí, že ke dni konání voleb je občanem ČR (volič mohl totiž například získat jiné občanství a pozbýt občanství ČR). Volič hlasovací obálku zalepí a odešle ji v doručovací obálce, kde bude uvedena adresa obecního či zastupitelského úřadu. Obálka musí být označena souslovím Korespondenční volba.[182]

Po doručení bude uložena na obecním či zastupitelském úřadu. Je zde pojistka, pro případy, že by se volič nacházel v zahraničí a odtud odeslal tuto obálku, a zároveň by se v den

---

[180] Sněmovní tisk 676/0, část č. 1/4. Novela z. o volbách do Parlamentu ČR. [online]. psp.cz, [cit. 27.1.2016]. Dostupné na < http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=676&CT1=0>.
[181] Sněmovní tisk 676/0, část č. 1/4. Novela z. o volbách do Parlamentu ČR. [online]. psp.cz, [cit. 27.1.2016]. Dostupné na < http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=676&CT1=0>.
[182] Tamtéž.

voleb fyzicky dostavil do volební místnosti. Díky identifikačnímu lístku (pravděpodobně ve formě nálepky) totiž vyznačí okrsková/zvláštní volební komise, že volič již hlasoval ve volební místnosti. Obálka ze zahraničí z tohoto důvodu nebude do hlasovací schránky vhozena a odloží se k volební dokumentaci. Stejně tak bude učiněno, pokud bude v obálce scházet identifikační lístek, nebo ten nebude obsahovat požadované údaje, či v obálce bude více úředních obálek.[183]

Tato část návrhu zákona je velice podrobná, nicméně mám za to, že je možná podrobná a složitá příliš. Na druhou stranu obsahuje pojistky, aby tohoto práva nebylo zneužíváno, např. že volič odvolí ze zahraničí a přidá více úředních obálek, nebo by chtěl hlasovat dvakrát, jednou ze zahraničí pomocí pošty, podruhé fyzicky ve volební místnosti na území ČR.

Pokud volič nemá nahlášen trvalý pobyt na území ČR, hlas bude připočten k náhodně vylosovanému volebnímu kraji, stejně tak jak je tomu v dnešní úpravě. Pokud má trvalý pobyt, tak voličův hlas se připočte k příslušnému volebnímu kraji voliče. V ostatních typech voleb se bude jednat o celorepublikový volební obvod, kde tato komplikace odpadne.[184]

Tato úprava je připravena formou novely, tedy nikoli jako kompletně nový zákon. V dnešní době informačních technologií také vyvstává otázka, zda se spoléhat na poštovní služby, či nevyužít moderní informační technologie a zvážit zavedení elektronického hlasování, jako tomu je např. v Estonsku.

Hlasování se tam uskutečňuje prostřednictvím čtečky a ID karty (obč.průkazu). Na ID kartě jsou nahrány dva certifikáty, jeden za účelem ověření identity občana, druhý slouží jako el. podpis. Pozoruhodná je možnost změnit svoji volbu (usuzuji, že nanejvýš do doby ukončení doby hlasování). Tímto se má omezit kupčení s hlasy, nebo hlasování pod nátlakem. Samotné hlasování probíhá následovně: volič umístí svoji ID kartu do čtečky a zadá PIN kód. Poté by mělo dojít k automatickému otevření příslušné internetové stránky, kde volič provede hlasování na virtuální kandidátní listině. Voličův hlas bude šifrován ve 2 „obálkách", jednou samostatně, podruhé včetně připojeného el. podpisu.

V Estonsku je kladen velký důraz na bezpečnost hlasování, proto během průběhu hlasování jsou počítačové servery pod kontrolou policie. Došlo také k najmutí hackerů státem, kteří dostali za úkol prověřit zabezpečení systému.[185]

Domnívám se však, že by nemělo docházet k neustálému novelizování původní úpravy, ale měla by se přijmout komplexní úprava volebního kodexu pro všechny typy voleb, kde bude

---

[183] Sněmovní tisk 676/0, část č. 1/4. Novela z. o volbách do Parlamentu ČR. [online]. psp.cz, [cit. 27.1.2016]. Dostupné na < http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=676&CT1=0>.
[184] Tamtéž.
[185] ONDRA, Martin. *Elektronické volby v Estonsku*. [online]. e-politics.cz, 11.10.2013 [cit. 27.1.2016]. Dostupné na <http://e-politics.cz/elektronicke-volby-v-estonsku-2/>.

tato úprava zapracována. Vzhledem k tomu, že s největší pravděpodobností tento návrh nebude v nejbližší době přijat, budu zde také zabývat současnou platnou právní úpravou.

Jedinou možností, kdy může v aktuální platné a účinné úpravě volič hlasovat mimo území ČR, je hlasovat ve zvláštních volebních okrscích v zahraničí. Příslušné území těchto okrsků je vytyčeno územím, kde působí zastupitelský úřad. Tato možnost je určena těm občanům ČR, kteří se trvale zdržují v tomto území, nebo také pro ty, kteří jsou v zahraničí pouze dočasně a chtějí volit s využitím voličského průkazu. Takto projevená vůle voličů v zahraničí bude na základě losu přičtena k hlasům z volebního kraje v ČR.[186]

V r. 2013 (při posledních volbách do Poslanecké sněmovny) bylo v zahraničním seznamu voličů zapsáno 14 132 občanů, z toho bylo odevzdáno 10 567 obálek, přičemž platných hlasů bylo 10 529.[187] Tyto hlasy obdržel Středočeský kraj.[188] Ve volebních odhadech z r. 2002 bylo uvedeno, že se nachází asi 80 tisíc občanů v zahraničí, kteří by mohli hlasovat ve volbách. Relativně náročné zákonné požadavky tehdy splnilo jen 2 960 občanů. Občané musí 40 dní před volbami podat žádost k zastupitelskému úřadu, kde doloží svou totožnost, občanství a bydliště. Hlavní důvody, pro které jen málo občanů hlasuje, jsou jednak registrační proces a také horší dostupnost zastupitelských úřadů, jelikož často musí občané za účelem hlasování daleko cestovat.[189]

Slovensko

Slovensko má v daném ohledu modernější a pokrokovější úpravu, než je tomu v případě České republiky. Ve své zákonné úpravě má zakotvenu volbu poštou, a to dokonce ve dvou variantách. První varianta je určena pro občany, kteří nemají trvalý pobyt na Slovensku a zdržují se v zahraničí, druhá pro ty občany, kteří mají trvalý pobyt na Slovensku, ale v den voleb se nacházejí v zahraničí.

V prvním případě je zapotřebí doručit písemnou či elektronickou žádost o volbu poštou ministerstvu vnitra, a to minimálně 50 dní před volbami. V žádosti musí být uvedeno voličovo jméno, příjmení, rodné číslo/datum narození a místo, kde volič v zahraničí pobývá. Také musí k

---

[186] PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky.* 1. úplné vyd. Praha: Leges, 2011, s. 427

[187] Český statistický úřad. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013. Výsledky hlasování za územní celky - zvláštní volební okrsky.* volby.cz, [cit. 27.1.2016]. Dostupné na <http://volby.cz/pls/ps2013/ps3?xjazyk=CZ>.

[188] Tamtéž.

[189] PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky.* 1. úplné vyd. Praha: Leges, 2011, s.427-428.

žádosti přiložit čestné prohlášení, že nemá trvalý pobyt na Slovensku a část zkopírovaného pasu s osobními údaji/osvědčení o občanství.[190]

Ministerstvo vnitra pak zašle do 35 dnů před konáním voleb voliči orazítkovanou úřední obálku, hlasovací lístky, informace o tom, jak hlasovat a zpáteční obálku. Volič ji musí označit jako VOLBA POŠTOU, sebe označit jako odesílatele, ministerstvo jako adresáta, což je logické. I zde má volič možnost čtyř preferenčních hlasů, jako by volil klasicky. Nicméně najdeme zde rozdíl, volič musí obálku s hlasovacím lístkem zalepit a pak ji vložit do zpáteční obálky. Volič musí uhradit náklady na poštovné. Aby se voličův hlas započítal, musí být tato obálka doručena nejpozději v poslední pracovní den přede dnem konání voleb. Tyto obálky pak budou v den voleb předány Státní komisi.[191]

Druhou variantou je, že volič má trvalý pobyt na Slovensku, ale pobývá v zahraničí v den voleb. Rozdíly oproti první variantě jsou: žádost musí volič adresovat přímo obci, kde má nahlášen trvalý pobyt, dále nemusí připojovat k žádosti osvědčení o občanství, nebo údaje z pasu. Při odesílání pak musí být jako adresát logicky označen obecní úřad. Obec pak v den voleb předá voličovu zaslanou obálku s hlasovacím lístkem příslušné okrskové volební komisi. Zbytek procesu je totožný, včetně lhůt.[192]

Polsko

Korespondenční hlasování je ve volbách do Sejmu (a Senátu) připuštěno, vyloučeno je pouze ve volbách do územních samospráv a v případě volby starosty. Tato výluka neplatí pro značně hendikepované voliče. Korespondenční hlasování je také vyloučeno, pokud má volič možnost hlasovat v nemocnicích, či ve studentském domě/koleji.[193]

Aby volič mohl tímto způsobem hlasovat, musí o to požádat. Pokud je přítomen na území Polska, podává žádost do 15 dnů před dnem voleb starostovi, pokud se volič nachází v zahraničí, je zapotřebí obrátit se na konzula ve lhůtě 18 dní přede dnem voleb. Volič tak může učinit mnoha způsoby, ať už ústní, písemnou, telefaxovou, či elektronickou formou. Hlavní náležitosti jsou: jméno/jména voliče, jméno jeho otce, datum narození, číslo PESEL, volby,

---

[190] Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §59, odst. 1-3.
[191] Tamtéž, §59, odst. 4-8.
[192] Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §60.
[193] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 53a, (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.

kterých se žádost týká a dále adresa, kam má být zaslána volební karta, obálka atd. Také je možné si tyto dokumenty osobně vyzvednout. [194]

I tato ustanovení týkající se korespondenční volby byly posuzovány Ústavním soudem. Ten je shledal souladnými s Ústavou. Jednou z námitek bylo např. to, že volič při korespondenčním hlasování hlasuje dříve, než ostatní v řádném termínu ve volební místnosti. ÚS konstatoval, že odevzdání hlasu, tzn. samotný akt hlasování se uskutečňuje až při vložení hlasovací karty do volební urny. Pokud volič ve volební místnosti zničí hlasovací kartu, nebo ji nevloží do urny, neznamená to, že odevzdal hlas. Stejně je tomu i v případě, kdy volič vloží hlasovací kartu do obálky a odešle ji poštou. [195]

Pokud mám srovnat tyto úpravy, musím tak učinit ve dvou rovinách. Pokud se jedná o klasické prezenční hlasování ve hlasovací místnosti, tak zde jsou úpravy relativně totožné, jsou zde pouze menší odchylky. Slovenská úprava má asi nejvíce pojistek, aby za žádných okolností nedošlo k jakýmkoli manipulacím s volebními lístky (speciální schránka na nepoužité lístky apod.). Úpravy ostatních států jsou dle mého názoru plně dostačující.

Když budu srovnávat korespondenční hlasování, tak nejvíce v tomto ohledu zaostává úprava České republiky. Někteří zákonodárci si tento nedostatek uvědomují a je k dispozici například výše rozbíraný návrh poslanců za TOP 09. Nicméně žádná z těchto srovnávaných úprav neobsahuje elektronickou verzi voleb na dálku, jako je tomu např. v Estonsku. Předpokládám však, že pokud by došlo k častému využívání poštovní verze hlasování na dálku, je možné, že dalším stupněm bude zavedení volby elektronické. Tento způsob volby by vzhledem k plánované nové verzi čipu v občanských průkazech šlo v blízké budoucnosti zřejmě snadno technicky uskutečnit, nicméně panují obavy z jeho zneužití a špatné kontroly v domácnostech, kdy by nešlo ověřit, jestli skutečně volič hlasoval osobně a podle své vůle, neboť ve volební místnosti toto nehrozí. Také jsou namístě obavy z případné zranitelnosti elektronického hlasování, neboť i přes veškerá bezpečnostní opatření může dojít k napadení hackery.

---

[194]Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 53b, (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.

[195]Rozhodnutí Ústavního soudu Polské republiky (Trybunał Konstytucyjny) ze dne 20.7.2011, sp. zn. K 9/11. Dostupné na <http://isap.sejm.gov.pl/Download;jsessionid=3B44D8F49504B124DB48F30169FFFF53?id=WDU20111490889&type=1>.

4.4 Uzavírací klauzule

ČR

Od r. 1990 se v České republice používá uzavírací klauzule, a to 5%. [196] Tato výše platí pouze pro stranu, která kandiduje sama. Pokud by kandidovala spolu s jinou politickou stranou a utvořily by společně koalici, tak při dvou politických stranách by výše klauzule činila 10%, při třech stranách 15%, při koalici o čtyřech stranách tato klauzule dosahuje výše 20%, stejně tak, pokud počet stran přesáhne číslo čtyři.[197] Tedy neplatí, že při pěti politických stranách by bylo zapotřebí dosáhnout 25%, stačí pouze 20%.

Původně, do změny volebního zákona v r. 2000, bylo kandidatura v koalici mnohem více zvýhodněná. V případě dvou stran stačilo získat alespoň 7% hlasů, tříčlenné stačilo 9% a čtyř a vícečlenné 11%.[198]

Tato změna výše uzavírací klauzule byla vyvolána snahou zabránit utváření předvolebních koalic, kdy strany samotné by nebyly samy dosáhnout 5% klauzule, nicméně po vstupu do koalice se bez problémů do parlamentu dostaly. Tato změna z velké volební reformy (z období tzv. opoziční smlouvy) zůstala zachována a nebyla zrušena Ústavním soudem.[199] Impulsem pro tuto změnu byla Čtyřkoalice ve složení KDU-ČSL, Unie svobody, DEU a ODA.[200]

Pokud by došlo k takové situaci, kdy by nepostoupily do skrutinia (tedy nepřekročily požadovanou hranici) alespoň dva subjekty, tedy buď dvě koalice, nebo jedna koalice a jedna politická strana, či dvě politické strany, zákon má pro tyto krajní situace řešení. Český statistický úřad za takové situace sníží hranici uzavírací klauzule u politických stran kandidujících samostatně na 4%. V případě koalice se dvěma subjekty je ale snížení výraznější, na 6%. V případě tří subjektů stačí dosáhnout 8% a pokud by kandidovaly čtyři subjekty či více, postačí dosažení 10%. Pokud i přes toto výrazné snížení nedojde k postupu alespoň dvou subjektů do skrutinia, tedy do fáze, kdy mohou získávat mandáty, pak tato hranice bude ještě sníženo o jedno procento.[201]

Ohledně výše základní 5% klauzule, resp. k jejímu možnému zvyšování do budoucna se již vyjadřoval Ústavní soud, a to následovně: *„Je třeba vůbec poznamenat, že zvyšování hranice omezovací klauzule nemůže být neomezené, takže např. desetiprocentní klauzuli lze již považovat za takový zásah do proporcionálního systému, který ohrožuje jeho demokratickou substanci. Je proto třeba vždy poměřovat, zda toto*

---

[196] ANTOŠ, Marek. *Principy voleb v České republice: [doplněno o srovnání se státy Evropské unie]*. Praha: Linde, 2008, s. 88.
[197] PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky.* 1. úplné vyd. Praha: Leges, 2011, s. 430.
[198] ANTOŠ, Marek. *Principy voleb v České republice: [doplněno o srovnání se státy Evropské unie]*. Praha: Linde, 2008, s. 89.
[199] NOVÁK, Miroslav a kol. *Volební a stranické systémy: ČR v mezinárodním srovnání.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, s. 358.
[200] BBC česká redakce. *Vznik a zánik čtyřkoalice.* [online]. bbc.co.uk/czech, [cit. 27.1.2016]. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/czech/volby2002/parties_koalice_4k.htm>.
[201] Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, §49.

omezení rovnosti volebního práva je minimálním opatřením nezbytným pro zajištění takové míry integrace politické reprezentace, jež je nutná k tomu, aby složení zákonodárného sboru umožnilo formaci většiny, nebo většin potřebných pro přijetí rozhodnutí a pro vznik vlády, opřené o parlamentní důvěru.... Z tohoto hlediska nemůže mít hranice omezovací klauzule absolutní hodnotu, ale je relativní a závisí vždy od konkrétního poměru sil v zemi a od struktury jejich diferenciace."[202]

Je tedy zřejmé, že pokud by došlo k zakotvení této klauzule ve výši 10% či vyšší, Ústavním soudem by takový protiústavní zásah zákonodárce byl zcela jistě zrušen. Nicméně konkrétní hranice přípustnosti výše uzavírací klauzule nebyla stanovena, tedy zůstává otázkou, jestli by zvýšení základní hodnoty uzavírací klauzule třeba na 7% až 9% bylo ústavní či nikoli.

Nicméně v praxi často dochází k obcházení uzavírací klauzule pro koalice způsobem, že se na kandidátní listině jedné politické strany vyskytují jak nestraníci, tak i členové jiných politických stran. Přitom by tomu šlo snadno zabránit, pokud by byla přidáno do volebního zákona následující věta: „Na kandidátní listině podávané jednou politickou stranou mohou být jen její členové, nebo nezávislí kandidáti." Tímto ustanovením by bylo vyloučeno, aby se na kandidátní listině nacházeli kandidáti jiných politických stran.

Je nezbytné alespoň ve stručnosti zmínit existenci tzv. přirozeného prahu. Tomáš Lebeda ho definoval jako *„nejmenší možné procento hlasů, které strana ve volebním obvodu musí získat, aby obdržela alespoň jeden mandát".*[203] Nejedná se však o hranici, která je ve všech volebních krajích stejná a známá, jako je u tomu u uzavírací klauzule. Uzavírací klauzule se totiž uplatňuje pouze tehdy, pokud převýší hodnotu přirozeného prahu. Jako příklad jsou uvedeny volby v Karlovarském kraji, které se konaly v r. 2006. V tomto kraji bylo k dispozici pouze 5 křesel a přirozený práh měl hodnotu 14,8%. KSČM obdržela poslední z těchto pěti mandátů, neboť měla shodný procentní zisk mandátů s výší přirozeného prahu. Z tohoto důvodu Strana zelených neobdržela ani jeden mandát, ač předepsanou uzavírací klauzuli v Karlovarském kraji překročila, neboť získala v tomto volebním kraji 6,71% hlasů. [204] Nejvíce se přirozený práh uplatňuje v menších volebních obvodech.[205]

Původní návrh volební reformy, připravený v období tzv. opoziční smlouvy byl ještě více disproporční vůči malým politickým stranám. V kombinaci s malými volebními obvody a metodou Imperiali by strany nemusely získat žádný mandát celostátně i při překročení 5%

---

[202] *Nález Ústavního soudu* ČR Pl. ÚS 25/96. *Principy volebního systému ČR - ústavnost tzv. pětiprocentní klauzule při volbách do Poslanecké sněmovny*. Čerpáno dne 9.3.2016 z databáze nalus.usoud.cz.
[203] ANTOŠ, Marek. *Principy voleb v České republice: [doplněno o srovnání se státy Evropské unie]*. Praha: Linde, 2008, s. 89.
[204] Tamtéž, s. 89.
[205] NOVÁK, Miroslav a kol. *Volební a stranické systémy: ČR v mezinárodním srovnání.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, s. 359.

klauzule, nebo by ho získaly nanejvýš v pár krajích. V tomto případě by disproporčnost byla mnohem větší, než je tomu za současného stavu.

Slovensko

Ve volbách do Slovenské národní rady (r. 1990) se používala nejprve klauzule ve výši 3%, země tehdy neměla jeden volební obvod, nýbrž čtyři. K výraznějším změnám došlo v r. 1992, kdy se pro jednu kandidující stranu hodnota klauzule zvýšila o 2%, tedy ze 3% na 5%. Dále byly vytvořeny další klauzule, se 7% výší pro koalici dvou a tří stran, 10% pro koalici čtyř a více stran.

V r. 1998 byla provedena tzv. Mečiarova reforma, která učinila přítrž předvolebním koalicím, neboť za každého dalšího člena koalice bylo k základní hodnotě klauzule přičteno 5%.[206] Tato úprava se vztahovala i na takovou kandidátní listinu, kde se vyskytovali kromě členů příslušné politické strany členové další politické strany. Jedinou možností, jak se tomuto dalo vyhnout, bylo sloučení těchto politických stran v jednu, nebo ustanovení nové politické strany. Ustanovení znělo následovně: „*Kandidátnou listinou koalície sa na účely tohto zákona rozumie oddelený zoznam kandidátov politických strán, ktoré uzavreli písomnú dohodu o koalícii. Člen jednej politickej strany nemôže byť na kandidátnej listine inej politickej strany ani v rámci koalície medzi kandidátmi inej koaličnej politickej strany."*[207] Toto omezení se už v současném volebním systému nevyskytuje.

Od této doby je také na Slovensku také zakotven jen jeden celostátní volební obvod pro volby do parlamentu.[208] Nicméně od voleb v r. 2002 byly ve volebním systému znovuobnoveny původní hodnoty uzavíracích klauzulí ve výši 5%, 7% a 10%,[209]které jsou aktuální dodnes.

Státní komise po uskutečněném hlasování musí ověřit, které strany či koalice nenaplnily příslušné klauzule. Pokud by nepostoupil dále žádný subjekt (nenaplnil by hodnoty uzavírací klauzule), musí Státní komise snížit všechny klauzule o 1 %, tedy na 4%, 6% a 9%. Pokud ani toto snížení nepostačuje, je ve snižování hranice uzavírací klauzule pokračováno, dokud nepostoupí dále alespoň dva volební subjekty (tedy strana, koalice, či jejich kombinace).[210] Z tohoto ustanovení proto usuzuji, že je připuštěn jednobarevný parlament, pokud by postoupil do skrutinia pouze jeden subjekt. V ČR je zapotřebí, aby zde postoupily alespoň 2 subjekty.

Na Slovensku jsou tedy zvýhodněny předvolební koaliční kandidátní listiny, oproti České republice. Je pozoruhodné, že nezávisle na sobě byla po určitý čas výše uzavírací klauzule shodná,

---

[206] ŠEDO, Jakub. *Volební systémy postkomunistických zemí.* 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, Srovnávací politologie; sv. č. 9, s. 36.
[207] Zákon. č. 80/1990 Zb, o voľbách do Slovenskej národnej rady, ve znění zák. č. 187/1998, čl.17, odst. 2
[208] ŠEDO, Jakub. *Volební systémy postkomunistických zemí.* 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, Srovnávací politologie; sv. č. 9, s. 36.
[209] Tamtéž, s. 37.
[210]Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §67

tedy stejně znevýhodňující tuto možnost předvolební spolupráce. V České republice byla ale objevena cesta, jak se vyhnout této klauzuli, nicméně na Slovensku byl tento způsob obcházení výslovně zakázán a v současnosti se toto omezující ustanovení ve volebním systému Slovenska nevyskytuje. Aktuálně platí na Slovensku klauzule zvýhodňující oficiální koalice, proto jsem toho názoru, že zde není důvod toto ustanovení obcházet umísťováním členů jiných politický stran na kandidátní listinu (ač to zákon výslovně nezakazuje).

Polsko

Jak už jsem dříve uvedl, v Polsku v r. 1991 existovaly 2 druhy volebních obvodů. V regionálních volebních obvodech bylo k rozdělení vyčleněno 391 křesel, žádná omezovací klauzule se zde neuplatňovala. Přirozený práh byl velice malý, tedy jen extrémně malé politické strany mohly mít potíže se získáváním mandátů. Pro zisky zbylých 69 křesel musela strana získat alespoň 5% hlasů z celostátního volebního obvodu, nebo obdržet mandáty minimálně z pěti regionálních volebních obvodů.[211]

Po uskutečnění voleb v r. 1991 byla zakotvena uzavírací klauzule i pro regionální volební obvody, výjimka byla udělena národnostním menšinám (ta je aktuální dodnes). Výše pro samostatně kandidující politickou byla nastavena na 5%, pro koaliční kandidátní listiny na 8%. Uzavírací klauzule pro celostátní volební obvod (dnes již zrušený) se zvýšila z 5% na 7%. Jelikož také vzniklo větší množství volebních obvodů, došlo tedy k jejich zmenšení a zákonitě k horšímu přístupu malých stran k mandátům, i v kombinaci s nově zavedenými uzavíracími klauzulemi. Reforma z r. 2001 se nedotkla výše klauzulí pro regionální obvody, ale zrušila celostátní volební obvod.[212]

V současné době stále platí klauzule ve výši 5% pro samostatný volební subjekt a ve výši 8% pro koalici, přičemž ta není dále podrobněji specifikována.[213] Dále je zde pojistka, která umožňuje snížení výše těchto klauzulí na 3% a 5%, pokud původní klauzule nebyly naplněny v žádném, případně v jednom volebním obvodu.[214]

Pokud provedu srovnání úpravy uzavíracích klauzulí, tak dle mého názoru je úprava v České republice nastavena nejpřísněji, jelikož znevýhodňuje koaliční kandidátní listiny, které se pak z tohoto důvodu v praxi oficiálně nesestavují, ale nic nebrání stranám umístit na kandidátku jedné politické strany členy jiných politických stran a tímto tuto přísnou úpravu obejít.

---

[211] ŠEDO, Jakub. *Volební systémy postkomunistických zemí.* 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, Srovnávací politologie; sv. č. 9, s. 40-41.
[212] Tamtéž, s. 42.
[213] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 196, (Kodeks wyborczy). Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.
[214] Tamtéž, čl. 198.

Slovensko a Polsko zvýhodňují koaliční kandidátní listiny nižší hranicí uzavírací klauzule, což může být výhodné pro voliče, jelikož pak může jasně předvídat možnou koaliční spolupráci politických stran v případě jejich úspěchu ve volbách, a ne čekat, jak bude koalice vypadat v závislosti na úspěšnosti jednotlivých politických stran a výší jejich procentního zisku.

5 Přepočet hlasů na mandáty a vyhlašování výsledku

5.1 Skrutinium

ČR

Ještě v rámci Československé federace občané na území České republiky vybírali své zástupce do třech orgánů: Sněmovny lidu, Sněmovny národů (do Federálního shromáždění) a do České národní rady (pozdější Poslanecké sněmovny). V rámci prvního skrutinia se v jednotlivých krajích používala kvóta Hagenbach - Bischoff, stejně jako ve druhém skrutiniu na celorepublikové úrovni. Při rozdělování mandátů se přihlíželo ke zbytkovým hlasům z krajů, pokud zůstaly po druhém skrutiniu zbytkové hlasy, rozdělily se podle metody největšího absolutního zbytku. Po zániku federace zůstala kvóta zachována.[215]

Novelou, provedenou zákonem č. 204/2000 Sb., byl zakotven upravený D´Hondtův dělitel, přezdívaný Koudelka - D´Hondt (již byl rozebrán v první kapitole). Pro připomenutí jen shrnu, že číslo 1 bylo nahrazeno odmocninou ze 2, zaokrouhlena na hodnotu 1,42. Následně bylo velká část této novely zrušena ústavním soudem a došlo k zavedení D´Hondtova dělitele.

V současné době se ve volbách do Poslanecké sněmovny využívá klasický D´Hondtův dělitel, jak to vyplývá z § 50, odst. 1 zákona o volbách do Parlamentu ČR*: „Počet platných hlasů pro každou z politických stran, politických hnutí a koalic, které postoupily do skrutinia, se v rámci každého volebního kraje postupně dělí čísly 1; 2; 3 a dále vždy číslem o 1 vyšším."*[216]

Český statistický úřad zjistí, kolik platných hlasů bylo odevzdáno ve volebních krajích pro politické subjekty. Dále vypočte republikové mandátové číslo tak, že tyto hlasy vydělí počtem poslanců (200) a zaokrouhlí ho na jednotky.

Tímto republikovým mandátovým číslem se pak dělí všechny platné hlasy z každého volebního kraje. Výsledek (celé číslo) je počtem mandátů, které budou přidělovány v daném volebním kraji. Pokud by zůstaly nerozdělené mandáty, budou postupně přidělovány těm volebním krajům, kde zůstaly po dělení největší zbytky. Pokud by zbytky byly shodné, rozhodne los. [217]

Pak následuje skrutinium za využití D´Hondtova dělitele (viz výše). Je třeba určit tolik podílů v závislosti na počtu kandidujících kandidátů na hlasovacím lístku. Poté se tyto podíly

---

[215] ŠEDO, Jakub. *Volební systémy postkomunistických zemí.* 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, Srovnávací politologie; sv. č. 9, s. 34-35.
[216] Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, §50, odst. 1
[217] Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, §48

seřadí dle velikosti a vytvoří se seznam podílů podle počtu mandátů, kolik jich bylo vypočteno. Za každý podíl obdrží politický subjekt jeden mandát.[218]

Slovensko

Ještě v rámci čs. federace byla kvóta oproti České republice rozdílná, neboť pro první skrutinium byla využívána Hareova kvóta. Reformou před konáním voleb r. 1992 došlo k aproximaci k právní úpravě používané na federální úrovni, kdy se rovněž na Slovensku začala používat kvóta Hagenbach - Bischoff.[219]

Při volbách do Slovenské národní rady se v dnešní době používá při přidělování mandátů tzv. republikové volební číslo. Princip jeho výpočtu je následující:*„Súčet platných hlasov odovzdaných pre postupujúce politické strany alebo koalície sa vydelí číslom 151. Číslo, ktoré vyšlo týmto delením, zaokrúhlené na celé číslo je republikovým volebným číslom."*[220] Pokud bych měl toto ustanovení pro lepší představu přepsat do vzorce, tak by vypadal takto:

$$RVČ = \frac{\text{součet platných hlasů}}{151 \text{ (počet křesel v SNR + 1)}}$$

Křesla ve Slovenské národní radě se tedy rozdělují na základě metody Hagenbach - Bischoff, která se projevuje ve vzorci zvětšením hodnoty jmenovatele (počet křesel v SNR činí 150, jmenovatel má velikost 151).

Ty platné hlasy, která získala konkrétní strana jsou vyděleny republikovým volebním číslem. Strana pak získá takové množství křesel, kolikrát naplní republikové volební číslo svým počtem platných získaných hlasů. [221]

Zákon má také řešení, pokud by došlo k přidělení o jednoho křesla více, než kolik jich je reálně k dispozici. V tomto případě přijde o křeslo ta strana, která má nejmenší zůstatek po dělení. Při stejném zůstatku se odpočítá straně s menším počtem hlasů, pokud je počet hlasů stejný, losuje se.[222]

Kvóta Hagenbaff - Bischoff je výhodnější z toho důvodu, že zbytky jsou menší, než by tak tomu bylo u Hareovy kvóty. Mám za to, že v 99% případů nedojde k rozdělení mandátu

---

[218] Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, §50, odst. 1 -3
[219] ŠEDO, Jakub. *Volební systémy postkomunistických zemí.* 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, Srovnávací politologie; sv. č. 9, s. 36
[220]Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §68, odst. 1
[221] Tamtéž, §68, odst. 2
[222]Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §68, odst.3

navíc, který by bylo nutné poté odebírat. Nicméně kladně hodnotím tuto pojistku pro krajní situaci, která samozřejmě může nastat.

Téměř vždy naopak dojde k situaci, kdy nebudou rozděleny všechny mandáty. Státní komise je proto bude postupně přidělovat na základě metody nejvyššího zbytku. Při shodě zbytků křeslo obdrží ta strana s větším ziskem hlasů, jinak rozhodne opět los.[223]

Polsko

V krátkosti bych se chtěl zabývat historií této problematiky v Polsku, kde docházelo často v tomto ohledu ke změnám. V r. 1991 se uplatňovala v regionálních volebních obvodech kvóta Hare - Niemeyer s metodou nejvyššího zbytku, která byla proporční. V celostátním volebním obvodu se uplatňoval upravený dělitel Sainte-Laguë. Po volbách r. 1991 došlo ke změně dělitele, tentokrát na D´Hondtova dělitele. Ten znevýhodňoval malé strany v menších obvodech.

V r. 2001 došlo k zániku celostátního volebního obvodu, v regionálních volebních obvodech se začal uplatňovat dělitel Saint-Laguë. O 4 roky později (r. 2005) se využíval opět D´Hondtův dělitel.

Pokud budu zkoumat aktuální volební formuli Polska, tak musím konstatovat, že stejně jako Česká republika využívá D´Hondtův dělitel, neboť získané hlasy z volebního obvodu pro každou politickou stranu se dělí číselnou řadou 1, 2, 3, 4 atd.[224] Jelikož se v Polsku uplatňuje dělitel, nikoli kvóta, z logiky věci pak postačí pro rozdělení mandátů pouze jedno skrutinium, neboť je to obecná vlastnost dělitele (viz první kapitola).

5.2 Vyhlašování výsledku voleb

V této podkapitole se budu zabývat poslední fází voleb, kterou je vyhlašování výsledku. Za touto fází může často následovat, a také obvykle následuje fáze soudního přezkumu. Soudním přezkumem se v této práci nebudu zabývat, jelikož by toto téma vydalo svým rozsahem na samostatnou práci.

ČR

Výsledky voleb zde zpracovává Český statistický úřad, nicméně je nezveřejňuje. Tato pravomoc je přiznána Státní volební komisi. Ta pak předává nově zvoleným poslancům

[223]Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, § 68, odst. 4

[224]Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 232, §1, (Kodeks wyborczy). Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.

osvědčení o zvolení. Dalším poměrně důležitým následkem, který vyplývá z volebních výsledků, jsou finanční příspěvky pro politické strany.[225]

V posledních volbách do Poslanecké sněmovny v r. 2013 zvítězila ČSSD se ziskem 20,45% hlasů a 50 mandátů, což znamená 25% zastoupení ve sněmovně. Jako druhé skončilo hnutí ANO 2011 se ziskem 18,65% hlasů a 48 mandátů, která je ve sněmovně zastoupeno 24%. Třetí skončila KSČM se ziskem 14,91% a 33 mandáty, ve sněmovně je zastoupena 16,5%. Čtvrtá je TOP 09 se ziskem 11,99% hlasů a 26 mandáty, což tvoří 13% zastoupení. Pátá skončila ODS, která získala 7,72% hlasů a 16 mandátů, což tvoří 8% zastoupení ve sněmovně.[226] Mandáty ještě získaly další dvě strany, ale to není podstatné. Chtěl jsem zde zejména prakticky demonstrovat, že větší a střední strany jsou v Poslanecké sněmovně nadreprezentovány, i když rozdíly mezi skutečným ziskem hlasů a zastoupení ve sněmovně nepovažuji za markantní. Dle mého názoru by se však projevily, pokud by vítězná strana získala cca 35% hlasů a více.

V současné platné úpravě je přiznán příspěvek na úhradu volebních nákladů ve výši 100 Kč ze státního rozpočtu, a to za každý platný odevzdaný hlas ve prospěch politického subjektu, pokud strana získala alespoň 1,5% platných hlasů.[227]

Nebylo tomu tak vždy. V předchozím znění byla stanovena úhrada 90 Kč, ale bylo požadováno překročení hranice 3% hlasů. Z tohoto důvodu byla podána ústavní stížnost, kde bylo napadáno porušení čl. 22 LZPS, který se týká svobodné soutěže politických sil v demokratické společnosti.[228]

Ústavní soud se vyjádřil k tomuto následovně:„...*vazba příspěvku na úhradu volebních nákladů na získání nejméně tří procent z celkového počtu platných hlasů...přesahuje nezbytnou míru potřebnou ke zjištění vážnosti volebních úmyslů stran a zasahuje do rovnosti šancí politických stran ve volební soutěži. V tomto souhrnu finančních postihů se pro některé z nich stává účast ve volbách nefinancovatelným luxusem."*[229]

Ústavní soud dal stěžovateli zapravdu a část zákona předepisující překročení hranice 3% hlasů zrušil a také naznačil mantinely, kde by se měl zákonodárce pohybovat: „*Je věcí úvahy Parlamentu České republiky, zda má být pro volby Poslanecké sněmovny při existenci volebních kaucí ponechána též i určitá hranice - řekněme kolem 1% - získaných hlasů jako důkaz vážnosti volebních úmyslů stran a tím i podmínka pro výplatu příspěvku na úhradu volebních nákladů."*[230]

---

[225]PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky.* 1. úplné vyd. Praha: Leges, 2011, s. 431

[226] *Výsledky voleb v České republice. Volby do Poslanecké sněmovny 2013 (konečné výsledky)* [online]. idnes.cz, [cit. 8.3.2016]. Dostupné na <http://volby.idnes.cz/poslanecka-snemovna-2013.aspx>.

[227] Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, §85, odst. 1

[228] PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky.* 1. úplné vyd. Praha: Leges, 2011, s. 432

[229] Nález PL. ÚS 30/98 ze dne 13.10.1999. Čerpáno dne 9.3.2016 z databáze nalus.usoud.cz.

[230] Tamtéž

Ústavní soud zde tedy relativně přesně naznačil hranici, kde se může zákonodárce pohybovat, ale přitom ji neurčil direktivně, tudíž není vyloučeno, že by došlo v budoucnu ke změně.

Slovensko

Státní komise vypracuje zápis o výsledku voleb, v něm uvádí velké množství informací. Nejdůležitější dle mého názoru jsou informace, kolik voličů hlasovalo, kolik bylo odevzdáno platných hlasů pro každý volební subjekt, jména a příjmení kandidátů zvolených za poslance a náhradníků. Poté tento zápis předá Národní radě. Ta provede ověření a její předseda sdělí Ministerstvu financí, kolik platných hlasů bylo odevzdáno ve prospěch konkrétních volebních subjektů. Pak vydává zvoleným poslancům osvědčení o zvolení.[231]

Alespoň stručně rozeberu proporčnost posledních voleb do Slovenské národní rady, které se konaly 5.3.2016. Nejsilnější strana SMER - SD obdržela celkem 28,28% platných hlasů, ale získala 49 mandátů. Tyto získané mandáty odpovídají zastoupení v parlamentu ve výši cca 32,66%. Druhá nejsilnější strana, SaS získala 11,96% hlasů a 21 mandátů, které odpovídají 14% zastoupení v parlamentu.[232] [233] Osobně při těchto volebních výsledcích neshledávám výraznou disproporčnost, neboť vždy určitý počet hlasů propadne důsledkem nenaplnění uzavírací klauzule. Z tohoto důvodu není logicky možné, aby volby odrážely přesně vůli voličů. Musím tedy zhodnotit, že tyto výsledky považuji v rámci možností za proporční a rozdíl několika procent v zisku hlasů a mandátů u těchto voleb nepovažuji za podstatný.

V předchozích volbách v r. 2012 byly ale nerovnosti vyšší. Strana SMER - SD totiž tehdy obdržela 44,41% platných hlasů, nicméně získala 83 mandátů, tedy zastoupení v parlamentu ve výši cca 55,33%. Druhá nejsilnější strana KDH obdržela 8,82% hlasů a 16 mandátů, procentuálně její zastoupení činí 10,66%.[234] Zde vidíme, že toto zastoupení nebylo příliš proporční, neboť volební systém upřednostnil stranu s velkým volebním ziskem.

---

[231]Zákon č. 180/2014 Z.z., o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, §69-70

[232]EHL, Martin. *Slovenské volby vynesly do parlamentu neonacisty, Fico ztratil a vládu bude skládat těžko.* [online]. aktualne.cz, 6.3.2016 [cit. 11.3.2016]. Dostupné na < http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/zklamany-fico-a-prekleslena-politicka-scena-ve-slovenskem-pa/r~33c82c2ee36111e5aa720025900fea04/?utm_source=centrumHP&utm_medium=dynamicleadbox&utm_term=position-0>.

[233]Odborný (sumarizačný) útvar Štátnej komisie pre voľby a kontrolu financovania politických strán. *Voľby do Národnej rady Slovenskej republiky 2016. DEFINITÍVNE VÝSLEDKY HLASOVANIA*. [online]. 10.3.2016, [cit. 11.3.2016]. Dostupné na < https://volbysr.sk/sk/data02p.html >.

[234] Webnoviny.sk. *Smer vyhral voľby s obrovským náskokom, získal 83 kresiel.* [online]. webnoviny.sk,11 .3.2012 [cit. 11.3.2016]. Dostupné na < http://www.webnoviny.sk/slovensko/clanok/476992-smer-vyhral-volby-s-obrovskym-naskokom-ziskal-83-kresiel/ >.

Ohledně volebních příspěvků za hlasy musíme zavítat do jiného zákona. Tím je zákon č. 85/2005 Z.z., zákon o politických stranách a hnutích. Volebnímu subjektu, který získal ve volbách více jak 3% hlasů, náleží finanční příspěvek za každý hlas. Výše tohoto příspěvku však není fixní, nýbrž vypočte se jako 1% z aktuální průměrné měsíční mzdy za rok před konáním voleb.[235] Aktuální výše za 1.-3. kvartál roku 2015 by činila 859 eur[236], při přepočtu na české koruny (ke dni 15.2.2016) obdržíme částku 23.223,65 Kč. 1 % by tedy činilo zaokrouhleně 232 Kč za hlas. Oproti České republice je příspěvek za obdržené hlasy tedy více než dvakrát vyšší, přitom je zajištěno, že s růstem mezd se bude zvyšovat (a naopak). Takové řešení pokládám za velmi přínosné, neboť např. částka 100 Kč má v čase jinou hodnotu a je není tak nutné provádět později novelizaci. Musím však podotknout, že je zapotřebí dosáhnout hranice alespoň 3% hlasů, jako tomu bylo dřív v ČR.

Polsko

Výsledky voleb vyhlašuje Státní volební komise ve Věstníku Polské republiky, také je volně zveřejňuje. Jsou zde obsaženy informace z jednotlivých volebních obvodů. Státní volební komise také předává zvoleným kandidátům osvědčení o zvolení.[237]

V Polsku při posledních volbách do Sejmu, konaných r. 2015, zvítězila strana PiS (Právo a spravedlnost), která získala 37,58% hlasů a 235 mandátů (z celkových 460). Je nutné upozornit na vysokou disproporčnost, neboť strana s 37% hlasy získala nadpoloviční většinu v parlamentu - 51,08%. Druhý nejsilnější subjekt Platforma Obywatelska získala 24,09% hlasů a 138 mandátů, které odpovídají zastoupení v parlamentu ve výši 30%. KUKIZ 15, třetí nejsilnější subjekt (volební výbor voličů) s 8,81% hlasů získal 42 mandátů, které odpovídá jeho zastoupení v parlamentu ve výši 9,1%.[238] Z toho vyplývá, že u malých subjektů jejich zastoupení odpovídá téměř přesně vůli voličů, což rozhodně nelze říci u nejsilnějších dvou subjektů. V Polsku došlo ke stejné situaci, jako na Slovensku v r. 2012, kdy vítězná strana neobdržela nadpoloviční počet hlasů, ale obdržela nadpoloviční počet mandátů.

---

[235] Zákon č. 85/2005 Z. z., o politických stranách a politických hnutiach, ve znění pozdějších předpisů, §26

[236] Štatistický úrad Slovenskej republiky. *Priemerná mesačná mzda v hospodárstve SR*. [online]. [cit. 15.2.2016]. Dostupné na < http://statdat.statistics.sk/cognosext/cgi-bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID(%22i94C7052B240A492FB3BE8C7A487D337B%22)&ui.name=Priemern%C3%A1%20mesa%C4%8Dn%C3%A1%20mzda%20v%20hospod%C3%A1rstve%20SR%20%5bpr0204qs%5d&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.header=false&ui.backURL=%2fcognosext%2fcps4%2fportlets%2fcommon%2fclose.html&run.outputLocale=sk >.

[237] Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, čl. 238-239, (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.

[238] *Oficiální výsledky voleb: PiS (Právo a spravedlnost) získala samostatně většinu, Szydlová kandidátkou na premiéra.* [online]. newsweek.pl,28.10.2015 [cit. 11.3.2016]. Dostupné na < http://polska.newsweek.pl/wybory-parlamentarne-2015-wyniki-wyborow-do-sejmu-i-senatu-relacja-live,artykuly,372902,1.html >.

Problematika příspěvků za hlasy je upravena jako na Slovensku ve zvláštním zákoně. Čl. 148 polského volebního kodexu ohledně příspěvku za hlasy odkazuje na zvláštní zákon o politických stranách. Ten přiznává politické straně, nebo koalici dotaci (subvenci), pokud obdržela alespoň 3% hlasů samostatně, nebo 6% hlasů v případě koalice. (Ale ne volebnímu výboru voličů). Výše roční subvence se počítá poměrně složitě, než tomu tak bylo v předchozích porovnávaných státech, v potaz se bere procentuální zisk hlasů, počet hlasů atd.[239]

Vzorec pro výpočet dotace je následující:

S = W1 x M1 + W2 x M2 + W3 x M3 + W4 x M4 + W5 x M5.

Kdy S je výše roční subvence, W značí počet hlasů vypočtený pro každý řádek tabulky v závislosti na procentně vyjádřeném zisku hlasů, M značí částku za jeden hlas dle procentního zisku hlasů.[240] Tabulka, převzatá přímo ze zákona, zároveň určuje výši příspěvku v jednotlivých procentních hladinách. Přepočet výše příspěvku byl učiněn ke dni 16.2.2016 dle aktuálního kurzu ČNB 1 PLN = 6,134 Kč.

Řádek	Procentní hranice	Množství hlasů - W	Výše příspěvku za 1 hlas - M
1	Do 5%		5 zlotých 77 grošů (35 Kč)
2	Více jak 5% a do 10%		4 zloté 61 grošů (28 Kč)
3	Více jak 10% a do 20%		4 zloté 4 groše (25 Kč)
4	Více jak 20% a do 30%		2 zloté 31 grošů (14 Kč)
5	Více jak 30% hlasů		87 grošů (5 Kč)

[241]

Polsko má výši příspěvku, resp. dotace nastavenu odlišněji, také z důvodu, že se jedná o jiný typ příspěvku, ale jako jediný je vázán na získané hlasy. Ve všech úpravách se samozřejmě vyskytují příspěvky za obdržené mandáty, ale těmi se zde nezabývám. Zabýval jsem se pouze, jak vysoký příspěvek od státu strana obdrží na základě 1 hlasu. Polská dotace je udělována na celé volební období.

Také je dle mého názoru prospěšné odstupňování výše příspěvku, kdy např. na Slovensku byly v médiích veřejně kritizovány neúměrně vysoké příspěvky pro vítěznou politickou stranu s velkým volebním ziskem, kdy přitom tyto volební příspěvky jsou relativně vysoké. V případě

[239] Zákon o politických stranách ze dne 27.6.1997, čl. 29. (Ustawa o partiach politicznych), ve znění pozdějších předpisů. Dostupné na< http://www.sejm.gov.pl/prawo/partiepol/partiepol.htm>.
[240] Tamtéž, čl. 29.
[241] Zákon o politických stranách ze dne 27.6.1997, čl. 29. (Ustawa o partiach politicznych), ve znění pozdějších předpisů. Dostupné na< http://www.sejm.gov.pl/prawo/partiepol/partiepol.htm>.

Polska pak strana se velkým ziskem nedostane o tolik více, než strana střední. Domnívám se, že tyto příspěvky mají za účel kompenzovat stranám jejich náklady s volbami, proto jsou pro menší strany na těchto příspěvcích více závislé a zranitelnější, oproti velkým politickým stranám. Samozřejmě ještě existují příspěvky za mandáty, ale touto problematikou jsem se zde nezabýval.

Pokud ale porovnám hranice pro udělování příspěvků, tak musím konstatovat, že by byly dnes v podstatě totožné, nebýt výše zmíněného zásahu Ústavního soudu ČR jako negativního zákonodárce.

Závěr

Ve své práci jsem se pokusil seznámit čtenáře jak s problematikou voleb a volebních systémů obecně, tak s jednotlivými fázemi volebního procesu ve vybraných zemích. Přitom jsem zkoumal shodné prvky a instituty, stejně tak jako rozdíly mezi nimi. Rozdíly ve volebních systémech vyplývají také z rozdílné velikosti zákonodárného sboru a počtu komor parlamentu, kdy Poslanecká sněmovna ČR má 200 poslanců, Slovensko má pouze 150 poslanců a Polsko 460. Jednokomorový parlament má pouze Slovensko.

Má hypotéza, že se volební systémy od sebe nebudou příliš odlišovat, se naplnila jen částečně, neboť v určitých oblastech jsou volební systémy téměř shodné a totožné, v některých se naopak diametrálně odlišují.

Co se týče volební úpravy, tak jedině ČR nemá volební kodex, který by upravoval všechny typy voleb, jako tomu je v případě ostatních zkoumaných států. Domnívám se, že by bylo vhodné zvážit rekodifikaci volební úpravy a zahrnout zde všechny typy voleb.

Vyhlašování voleb není upraveno ve všech zemích stejně, neboť v ČR a v Polsku tato pravomoc přísluší prezidentu republiky, na Slovensku náleží předsedovi Slovenské národní rady. Co se týče problematiky volebních obvodů, nejvíce proporční výsledky vykazuje z logiky věci celostátní obvod na Slovensku. V ČR ani v Polsku nemají volební obvody shodnou velikost (co do počtu voličů, případně rozdělovaných mandátů). Jelikož je v ČR méně obyvatel než v Polsku (také v ČR připadá menší počet voličů na jeden volební obvod a zároveň menší počet rozdělovaných mandátů), nerovnosti v některých volebních obvodech jsou z tohoto důvodu výraznější v ČR, než v Polsku. Dle mého mínění by bylo vhodné nerovnost volebních obvodů napravit buď zavedením celostátního volebního obvodu, případně bych doporučil zvážit návrat k 8 volebním krajům.

Proces registrace kandidátních listin je v hlavních bodech stejný v ČR i na Slovensku, rozdíly vyplývají zejména z jednoho volebního obvodu na Slovensku. Polsko v tomto ohledu vykazuje nejvyšší odlišnost, neboť pro registraci kandidátních listin je zapotřebí vytvořit tzv. volební výbory. Volební výbory mohou vytvářet jak politická strana, tak koalice, dokonce voliči. Volební výbor voličů musí pro svůj vznik získat petici s podpisy, u politické strany tato povinnost odpadá. Teprve až po vzniku volebního výboru je možné podávat žádosti o registraci kandidátních listin. Ať už ji podá volební výbor politické strany, nebo volební výbor voličů, je zapotřebí naplnit obecný požadavek získání 5000 podpůrčích podpisů. Pokud tomu tak nebude, nebude kandidátní listina zaregistrována. Je tedy připuštěno, aby se voleb neúčastnila pouze politická strana jako ve zbylých zkoumaných státech, ale i „sdružení" registrovaných nezávislých

kandidátů. V ČR je sice možné, aby kandidoval nestraník, musí být ale uveden na kandidátní listině politické strany. V Polsku jsou tedy možné obě možnosti, jak „česká cesta", tak volební výbor voličů. Volební výbor voličů není jen prázdné a nenaplněné ustanovení, i když jsou preferovány zejména politické strany. V posledních volbách volební výbor voličů Kukiz 15 získal 42 mandátů, což dokládá určitou životoschopnost volebního výboru nezávislých kandidátů. I přes tento prvek je v Polsku upřednostňován spíše stranický systém, neboť příspěvky za hlasy volební výbor voličů neobdrží, ty jsou určeny pouze pro strany. V polských médiích je tato skutečnost kritizována. Paradoxní je, že příspěvek získají i ty strany, které nepřekročily uzavírací klauzuli a nezískaly žádný mandát. S tímto diskriminačním přístupem osobně nesouhlasím.

Velkou část jsem věnoval i tzv. korespondenčnímu hlasování, zejména hlasování poštou, případně dalším možnostem, které volič v konkrétní zemi má. Nejméně možností má v tomto ohledu volič v ČR, i když jsem toho názoru, že tyto možnosti v zásadě postačují. Ze Slovenska nebo z Polska bych zvážil převzetí do českého volebního systému institut volby poštou, dokonce je v současné době k dispozici ve sněmovně návrh opozičního poslance. Případně se zákonodárce může inspirovat např. Estonskem a elektronickým hlasováním. Ostatní instituty jako hlasování přes zmocněnce, případně hlasování na základě plné moci bych nedoporučoval přejímat do českého volebního systému, jelikož mám za to, že jsou snadno zneužitelná a není zde naprosto jisté, že bude vůle voliče respektována.

Problematika uzavírací klauzule je v základní rovině, tj. pro jednu politickou stranu nastavená shodně na hodnotu 5%. Liší se však její hodnoty pro koalice, kdy v ČR je oficiálně zapotřebí u dvojčlenné koalice dosáhnout zisku 10%, na Slovensku postačuje pouze 7%, v Polsku 8%. Nicméně v ČR je tento požadavek obcházen a fakticky postačuje dosáhnout pouze 5%. Je „ostudou" zákonodárců, že tento nedostatek v zákoně ještě nebyl opraven, přitom stačí do volebního zákona vložit jednu větu.

Pokud budu hodnotit volební formule a jejich výsledky v jednotlivých státech, tak pro všechny zkoumané země platí, že jejich volební formule obecně zvýhodňují velké a střední strany, ať už je to D´Hondtův dělitel pro ČR a Polsko, nebo volební číslo s použitím metody Hagenbach - Bischoff pro Slovensko. Na základě volebních výsledků usuzuji, že v případě ČR se disproporčnost projevila, i když ne ve velkém měřítku. Zisk vítězné strany byl „nadhodnocen" o 5%, na Slovensku o cca 4%. V minulém volebním období na Slovensku vítězná strana získala dokonce o cca 11% větší zastoupení, jelikož obdržela o mnoho více hlasů, než letos. V Polsku je disproporce největší, neboť vítězná strana získala o cca 14,5% vyšší zastoupení, než by jí dle jejího výsledku náleželo. Je třeba vzít na vědomí, že je také třeba přerozdělit hlasy stran, které nepostoupily do skrutinia. I z tohoto důvodu není možné na 100% zachovat vůli voličů. Shrnu

tedy, že všechny státy shodně zvýhodňují velké a střední strany. Dle mého názoru to má svůj účel, tj. získat silnější pozici pro sestavení jednobarevné vlády (Polsko), případně sestavit stabilnější koalici s malým počtem stran. Pokud bychom na druhou stranu upřednostnili menší strany, mohlo by dojít k velké fragmentaci zákonodárného sboru, která by mohla ztížit, ba i vyloučit sestavení koalice. Samozřejmě není složité provést změnu volebního dělitele, ale dle mého názoru by pravděpodobně došlo k destabilizaci volebního systému.

Dalším následkem kromě zisku mandátů je zisk volebního příspěvku na úhradu volebních nákladů, příspěvku za hlasy. V ČR na tento příspěvek dosáhne i strana, která získá 1,5% hlasů, v ostatních zemích je zapotřebí dosáhnout 3% hlasů (tato hranice platila dříve i v ČR). Slovensko má příspěvky vyšší, než v ČR. Došlo také k navázání tohoto příspěvku na průměrnou mzdu. Originální, i když složité řešení zakotvilo Polsko, neboť odstupňovalo výši dotace dle počtu hlasů, kdy zjednodušeně řečeno neplatí rovnice: dvojnásobek hlasů = dvojnásobná výše příspěvku. Osobně hodnotím velmi kladně obě zahraniční úpravy, neboť Slovensko nemusí do budoucna řešit případnou inflaci, růst mezd apod., Polsko se snaží o spravedlivější rozdělení příspěvku. U české úpravy oceňuji sníženou hranici, kdy politická strana získá i při menším zisku hlasů příspěvek, který může zvýšit její úspěšnost v dalších volbách.

Cílem mé práce bylo porovnat volební systémy do parlamentu ve vybraných zemích, analyzovat jednotlivé instituty voleb, případně získat inspiraci pro zdokonalení úpravy volebního systému ČR de lege ferenda. Na základě výše uvedeného proto mám za to, že stanovený cíl práce byl naplněn.

Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních předpisů

Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Sněmovní tisk 676/0, část č. 1/4. Novela z. o volbách do Parlamentu ČR. [online]. psp.cz, [cit. 27.1.2016].
Dostupné na < http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=676&CT1=0>.

Ústavní zákon č. 460/1992 Z.z., Ústava Slovenskej republiky, ve znění pozdějších ústavních předpisů

Zákon č. 180/2014 Z.z., o o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 85/2005 Z. z., o politických stranách a politických hnutiach, ve znění pozdějších předpisů

Zákon. č. 80/1990 Zb, o voľbách do Slovenskej národnej rady, ve znění zák. č. 187/1998

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ ze dne 2.5.1997. (Ústava Polské republiky), ve znění pozdějších ústavních předpisů

Zákon ze dne 5.01.2011, volební kodex, (Kodeks wyborczy), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na <http://www.sejm.gov.pl/prawo/kodeks/kodeks.htm>.

Zákon ze dne 27.6.1997, o politických stranách. (Ustawa o partiach politicznych), ve znění pozdějších předpisů. Dostupný na < http://www.sejm.gov.pl/prawo/partiepol/partiepol.htm>.

Odborné publikace

ANTOŠ, Marek. *Principy voleb v České republice: [doplněno o srovnání se státy Evropské unie]*. Praha: Linde, 2008. 191 s. ISBN 978-80-7201-734-8.

BAHÝLOVÁ, Lenka a kol. *Ústava České republiky: komentář*. Praha: Linde, 2010. 1533 s. ISBN 978-80-7201-814-7.

CHYTILEK, Roman et al. *Volební systémy*. Vyd. 4., V Portálu 1. Praha: Portál, 2009. 375 s. ISBN 978-80-7367-548-6.

KLOKOČKA, Vladimír. *EVROPSKÁ UNIE. Ústavy států Evropské unie. Díl druhý, Ústavní texty České republiky, Estonska, Kypru, Litvy, Lotyšska, Maďarska, Malty, Polska, Slovenska a Slovinska.* Praha: Linde, 2005. 335 s. ISBN 80-7201-556-7.

KLOKOČKA, Vladimír. *Ústavní systémy evropských států: (srovnávací studie).* 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2006. 423 s. ISBN 80-7201-606-7.

KUBÁT, Michal. *Politika v Polsku po roce 1989: volby, volební systémy a jejich politické konsekvence.* 1. vydání. Praha: Karolinum, 2000. 149 s. ISBN 80-246-0133-8.

LEBEDA, Tomáš. *Volební systémy poměrného zastoupení - mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence.* 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008. 160 s. ISBN 978-80-246-1523-3.

NOVÁK, Miroslav a kol. *Volební a stranické systémy: ČR v mezinárodním srovnání.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. 485 s. Vysokoškolské učebnice. ISBN 80-86473-88-0.

PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky.* 1. úplné vyd. Praha: Leges, 2011. 1119 s. Student. ISBN 978-80-87212-90-5.

PODHRÁZKÝ, Milan, ed. Přehled judikatury ve věcech voleb, referend a politických stran. Praha: ASPI, 2008. 391 s. Přehledy judikatury; sv. 46. ISBN 978-80-7357-291-4.

STRMISKA, Maxmilián et al. *Volební komplexy zemí V4: studie k pojetí víceúrovňového volebního prostoru.* 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. 222 s. Srovnávací politologie; sv. č. 11. ISBN 978-80-7325-201-4.

ŠEDO, Jakub. *Volební systémy postkomunistických zemí.* 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007. 419 s. Srovnávací politologie; sv. č. 9. ISBN 978-80-7325-137-6.

Internetové zdroje

Rozhodnutí prezidenta Polské republiky ze dne 17.7.2015. [online], 22.7.2015 [cit. 27.1.2016].
Dostupné na <http://bip.msiemianowicesl.finn.pl/res/serwisy/pliki/3241853?version=1.0>.

Český statistický úřad. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013. Územní přehledy o volební účasti.*
Dostupné na <http://volby.cz/pls/ps2013/ps4?xjazyk=CZ>.

Státní volební komise (Polské republiky). *Zpráva státní volební komise ze dne 27. října 2015*. Dostupné na:
<http://parlament2015.pkw.gov.pl/akty_prawne/0/71_OBWIESZCZENIE_PANSTWOWEJ_KOMISJI_WYBORCZEJ_z_dnia_27_pazdziernika_2015_r_o_wynikach_wyborow_do_Sejmu_Rzeczypospolitej_Polskiej_przeprowadzonych_w_dniu_25_pazdziernika_2015_r_Dz_U_z_dnia_28_pazdziernika_2015_r_poz_1731>.

Parlamentarny.pl. *Parlamentní volby - jeden křížek X na hlasovací kartě do Sejmu, jeden do Senátu.* [online].parlamentarny.pl, 25.10.2015 [cit. 1.3.2016].
Dostupné na <http://www.parlamentarny.pl/wydarzenia/wybory-parlamentarne-jeden-znak-x-na-karcie-do-sejmu-jeden-x-do-senatu,1511.html>.

Státní volební komise sdělila volební účast v 17h, *nejvíce voličů hlasovalo ve Varšavě.* [online]. *rmf24*.pl, 25.10.2015 [cit. 28.2.2016].
Dostupné na < http://www.rmf24.pl/raporty/raport-wybory-parlamentarne2015/fakty/news-pkw-podala-frekwencje-na-godz-17-najwiecej-osob-zaglosowalo-,nId,1909701>.

CECHL, Pavel. *Poslanecký návrh. Bič na výmluvy. Volební lístek (možná) pošlete poštou.* [online]. tyden.cz, 5.1.2016 [cit. 27.1.2016].
Dostupné na < http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/bic-na-vymluvy-volebni-listek-mozna-poslete-postou_367799.html>.

ONDRA, Martin. *Elektronické volby v Estonsku.* [online]. e-politics.cz, 11.10.2013 [cit. 27.1.2016]. Dostupné na <http://e-politics.cz/elektronicke-volby-v-estonsku-2/>.

Český statistický úřad. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013. Výsledky hlasování za územní celky - zvláštní volební okrsky.* volby.cz, [cit. 27.1.2016]. Dostupné na <http://volby.cz/pls/ps2013/ps3?xjazyk=CZ>.

BBC česká redakce. *Vznik a zánik čtyřkoalice.* [online]. bbc.co.uk/czech, [cit. 27.1.2016]. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/czech/volby2002/parties_koalice_4k.htm>.

Výsledky voleb v České republice. Volby do Poslanecké sněmovny 2013 (konečné výsledky) [online]. idnes.cz, [cit. 8.3.2016]. Dostupné na <http://volby.idnes.cz/poslanecka-snemovna-2013.aspx>.

EHL, Martin. *Slovenské volby vynesly do parlamentu neonacisty, Fico ztratil a vládu bude skládat těžko.* [online]. aktualne.cz, 6.3.2016 [cit. 11.3.2016].
Dostupné na <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/zklamany-fico-a-prekleslena-politicka-scena-ve-slovenskem-pa/r~33c82c2ee36111e5aa720025900fea04/?utm_source=centrumHP&utm_medium=dynamicleadbox&utm_term=position-0>.

Odborný (sumarizačný) útvar Štátnej komisie pre voľby a kontrolu financovania politických strán. *Voľby do Národnej rady Slovenskej republiky 2016. DEFINITÍVNE VÝSLEDKY HLASOVANIA.* [online]. 10.3.2016, [cit. 11.3.2016]. Dostupné na < https://volbysr.sk/sk/data02p.html >.

Webnoviny.sk. *Smer vyhral voľby s obrovským náskokom, získal 83 kresiel.* [online]. webnoviny.sk, 11.3.2012 [cit. 11.3.2016].
Dostupné na < http://www.webnoviny.sk/slovensko/clanok/476992-smer-vyhral-volby-s-obrovskym-naskokom-ziskal-83-kresiel/ >.

Štatistický úrad Slovenskej republiky. *Priemerná mesačná mzda v hospodárstve SR*. [online]. [cit. 15.2.2016]. Dostupné na < http://statdat.statistics.sk/cognosext/cgi-bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID(%22i94C7052B240A492FB3BE8C7A487D337B%22)&ui.name=Priemern%C3%A1%20mesa%C4%8Dn%C3%A1%20mzda%20v%20hospod%C3%A1rstve%20SR%20%5bpr0204qs%5d&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.header=false&ui.backURL=%2fcognosext%2fcps4%2fportlets%2fcommon%2fclose.html&run.outputLocale=sk >.

Oficiální výsledky voleb: PiS (Právo a spravedlnost) získala samostatně většinu, Szydlová kandidátkou na premiéra. [online]. newsweek.pl,28.10.2015 [cit. 11.3.2016].
Dostupné na < http://polska.newsweek.pl/wybory-parlamentarne-2015-wyniki-wyborow-do-sejmu-i-senatu-relacja-live,artykuly,372902,1.html >.

Judikatura

Nález Ústavního soudu ČR Pl. ÚS 25/96. *Principy volebního systému ČR - ústavnost tzv. pětiprocentní klauzule při volbách do Poslanecké sněmovny*. Čerpáno dne 9.3.2016 z databáze nalus.usoud.cz.

Nález Ústavního soudu ČR Pl. ÚS 30/98 ze dne 13.10.1999. Čerpáno dne 9.3.2016 z databáze nalus.usoud.cz.

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 16.5.2002, sp. zn. 30 Ca 101/2002 SJS č.970/2002.

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29.6.2006, sp. zn. Vol 50/2006, č. 945/2006 Sb. NSS.

Nález Ústavního soudu Slovenské republiky Pl. ÚS 22/2011 ze dne 16.3.2011 . Dostupné na <http://www.judikaty.info/document/ussr/23522/ >. (Po přihlášení)

Nález Ústavního soudu Slovenské republiky Pl. ÚS 6/08 ze dne 11.2.2009. Dostupné na <http://www.judikaty.info/document/ussr/27314>. (Po přihlášení)

Rozhodnutí Ústavního soudu Polské republiky (Trybunał Konstytucyjny) ze dne 20.7.2011, sp. zn. K 9/11.
Dostupné na <http://isap.sejm.gov.pl/Download;jsessionid=3B44D8F49504B124DB48F30169FFFF53?id=WDU20111490889&type=1>.

Abstrakt

Tato diplomová práce se věnuje srovnání volebních systémů do parlamentu ve vybraných zemích, kterými jsou ČR, Slovensko a Polsko. V první kapitole se zabývám volbami a volebními systémy v obecném pohledu, tedy problematikou společnou všem zkoumaným zemím. Následující kapitoly již věnuji přímo komparaci volebního procesu. Druhá kapitola řeší problematiku vyhlašování voleb a volebních obvodů. V této zkoumané části se nejvíce odlišuje Slovensko, jak v otázce vyhlašování voleb, tak v problematice volebních obvodů. Třetí kapitola se zabývá kandidátními listinami a procesem registrace kandidátů. Zaujala mě zde možnost zakotvená v polském volebním systému, kdy je připuštěno, aby mohli samostatně kandidovat nezávislí kandidáti, aniž by byli uvedeni na kandidátní listině politických stran. Ve čtvrté kapitole se věnuji samotnému volebnímu aktu, tedy způsobu hlasování. Zejména jsem zkoumal možnosti korespondenčního hlasování, zvláště volbu poštou. Tu mají upraveny všechny zkoumané země, vyjma České republiky, proto by bylo vhodné tento nedostatek napravit. Polsko je v této oblasti velice pokrokové a moderní, neboť zakotvilo i volbu pomocí zmocněnce. Jsem však toho názoru, že u tohoto institutu převažují spíše zápory, než klady. Proto mám za to, že není příliš vhodné tento institut převzít i do českého volebního systému. Uzavírací klauzule je ve své základní výši zakotvena shodně, v případě koalic se však její výše liší. Poslední kapitolu jsem věnoval skrutiniu a vyhlašování výsledků voleb. Musím konstatovat, že všechny volební systémy jsou mírně nastaveny ve prospěch velkých a středních politických volebních subjektů, jak to vyplývá z analýzy volebních výsledků.

Abstract

This thesis examines the comparison of the parliamentary voting systems in the chosen states. Those states are the Czech Republic, the Slovak Republic and the Republic of Poland. The first chapter deals with elections and electoral systems from the general perspective, i.e. the issues all the examined states have in common. The following chapters are already devoted to the comparison of the voting process. The second chapter deals with the issues of declaring the elections and the voting districts. In this part of the research, it is Slovakia that differentiates itself from the others the most, both on the issue of voting districts and declaring elections. The third chapter is concerned with the lists of candidates and the process of candidate registration. An option embedded in the polish voting system caught my interest. It is allowed for the independent candidates to be nominated without being listed on a list of candidates of a political party. I devoted the fourth chapter to the act of voting itself, more specifically to the manner of voting. First and foremost, I was researching the options for the remote voting, particularly the postal voting. All of the examined states do have this option, except for the Czech Republic, that is why it would be advisable to rectify this shortage. Poland is very progressive and modern in this matter since it introduced even voting through a proxy. I am of the opinion, that this institute brings with itself more negatives than positives and that is why I believe it would not be beneficiary to implement it in the Czech voting system. The electoral threshold is set equally in its basic amount, it is different, though, in the case of coalitions. The last chapter is concerned with the vote counting and declaring the results of the election. I have to state that all the researched voting systems are set in a way to benefit the average and large political parties, as it is showed in the analysis of the results of elections.

Klíčová slova

Volby, volební systémy, uzavírací klauzule, korespondenční hlasování, ČR, Polsko, Slovensko, Poslanecká sněmovna, Národní rada Slovenské republiky, Sejm

Key words

Elections, voting systems, electoral threshold, postal voting, Czech Republic, Poland, Slovakia, Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic, National Council of the Slovak Republic, Sejm